

LEHENDAKARI JAUNA

Euskadiko Aholku Batzorde Juridikoak, 2019ko ekainaren 5ean eginiko osoko bilkuran, orri-ertzean adierazitako kideak bertaratu direla, zure **kontsulta** aztertu du (68/2019 zenbakiarekin erregistratu da); hain zuzen ere, **Euskal Autonomia Erkidegoko kultu-leku edo -zentroei eta erlijio-aniztasunari buruzko legearen aurreproiektuari buruzkoa** (Erref.: **DNCG_LEY_89422/2016_01**).

Eztabaidatu eta gero, irizpen hau eman du, aho batez. Astigarraga Goenaga batzordekide andreak adierazi du Batzordearen iritzia.

BATZORDEKO LEHENDAKARIA:

Sabino Torre Díez jauna

BATZORDEKO LEHENDAKARIORDEA:

Xabier Unanue Ortega jauna.

BATZORDEKIDEAK:

Mª Teresa Astigarraga Goenaga andrea.

Luis Mª Eskubi Juaristi jauna.

Iñaki Beitia Ruiz de Arbulo jauna.

Fátima Saiz Ruiz de Loizaga andrea.

Imanol Zubizarreta Arteche jauna.

Ion Gurutz Echave Aranzabal jauna.

Iñaki Calonge Crespo jauna.

Miren Izaskun Iriarte Irureta andrea.

IDAZKARIA:

Jesus Mª Alonso Quilchano jauna.

103/2019 IRIZPENA

AURREKARIAK

1. Lehendakariaren apirilaren 5eko 12/2019 Dekretuaren bidez, Batzordearen irizpena eskatu zen Euskal Autonomia Erkidegoko kultu-leku edo -zentroei eta erlijio-aniztasunari buruzko Legearen aurreproiektuaren inguruan.

2. Irizpen-eskaerarekin batera igorri den espedientean daude jasota intereseko dokumentu hauek:
- a) 1/2016 Dekretua, otsailaren 2koa, lehendakariarena, Legearen aurreproiektua egiteko prozedura hastea agintzen duena.
 - b) Aurreproiektuari buruzko 2016ko otsailaren 2ko azalpen-memoria, Bakegintza eta Bizikidetzarako idazkari nagusiak sinatua.
 - c) Genero-ikuspegiari dagokionez garrantzirik ez duela adierazten duen justifikazio-txostena, 2016/02/18koa, berdintasunerako administrazio unitatearena.
 - d) 7/2016 Dekretua, otsailaren 24koa, lehendakariarena, aurretiaz kultu-zentroen Legearen aurreproiektua onartzeko dena.
 - e) Aurreproiektuaren lehenengo bertsioa, 2016ko otsailaren 26koa.
 - f) Lehendakaritzaren Idazkaritza Nagusia Kudeatzeko Araubide Juridikoaren Zuzendaritzaren txostena, 2016ko otsailaren 26koa.
 - g) Legearen aurreproiektuaren zirriborroa, 2011koa.
 - h) Aurreproiektuaren bigarren bertsioa, 2016ko otsailaren 26koa.
 - i) 2016ko martxoaren 1eko ebazpena, Bakegintza eta Bizikidetzarako idazkari nagusiarena, kultu-zentroen legearen aurreproiektua jendurreko informazioaren mende jartzen duena hogeitahi eguneko (EHAA, 2016ko martxoaren 11koa).
 - j) Aurreproiektuaren hirugarren bertsioa, 2016ko martxoaren 10ekoa.
 - k) Txostena, Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saileko Herri Administrazioetan Hizkuntza Normalizatzeko Zuzendaritzarena, 2016ko martxoaren 16koa.
 - l) Bilbo, Gasteiz eta Donostiako elizbarrutien alegazioen idazkia, 2016ko apirilaren 5ekoa.
 - m) Ingurumen eta Lurralde Plangintza Saileko Zerbitzu zuzendariak aurreproiektuari egindako oharra, 2016ko apirilaren 7koak.
 - n) Fernando Isidro Fernández Osorio jaunaren alegazioak, 2016ko martxoaren 30ekoak.

- o) Lege-aurreproiektuaren laugarren bertsioa, 2016ko maiatzaren 12koa.
- p) Kontrol Ekonomikoko Bulegoaren txostena, Kultu-zentroen Legearen aurreproiektuari buruzkoa, 2016ko maiatzaren 18koa.
- q) EUDELen eskaera, alegazioak formulatzeko epea luzatzekoa, 2016ko ekainaren 20koa, eta eskaera onartzen duen egun berdineko erantzuna.
- r) Gobernantza Publiko eta Autogobernu Sailaren Estatutuaren Garapenerako Zuzendaritzaren txostena, 2018ko otsailaren 6koa.
- s) Aurreproiektuaren bosgarren bertsioa, 2018ko uztailearen 27koa.
- t) Euskal Autonomia Erkidegoko kultu-leku edo -zentroei eta erlijio-aniztasunari buruzko Legearen aurreproiektuaren memoria osagarria, Araubide Juridikoaren Zuzendaritzarena, 2018ko uztailearen 27koa.
- u) Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Saileko zuzendariaren oharra proiektuari buruz, 2018ko irailaren 20koak.
- v) Aurreproiektuaren seigarren bertsioa, 2018ko irailaren 28koa.
- w) Aurreproiektuaren zazpigarren bertsioa, 2018ko azaroaren 5koa.
- x) Aurreproiektuaren testua EUDELera bidali zen 2018ko azaroaren 5ean.
- y) EUDELen eskaera, alegazioak formulatzeko epea luzatzekoa, 2018ko azaroaren 9koa, eta eskaera onartzen duen hil bereko 13ko erantzuna.
- z) Aurreproiektuaren eskumen-euskarriari buruzko Estatutuaren Garapenerako Zuzendaritzari egindako txosten-eskaera, 2019ko azaroaren 27koa.
- aa) Lege-aurreproiektuari buruzko txosten teknikoa, Gerardo Ruiz-Rico Ruiz jaunak egina (Jaengo Unibertsitateko Konstituzio Zuzenbidearen katedraduna eta Europa Hegoaldeko Ikerketa Sozial eta Juridikoen Zentroko zuzendaria).
- bb) EUDELek Aurreproiektuari buruz egindako txostena, abenduaren 18koa.
- cc) Generoaren araberako inpaktu-txostena, 2019ko urtarrilaren 22koa, Giza Eskubide, Bizikidetzeta eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiak egina.
- dd) Aurreproiektuaren zortzigarren bertsioa.
- ee) Emakunderen txostena, 2019ko otsailaren 4koa.

- ff) Memoria ekonomikoa, 2019ko otsailaren 22koa, Giza Eskubide, Bizikidetzeta eta Lankidetzaren idazkari nagusiak sinatua.
- gg) Aurreproiektuaren bederatzigarren bertsioa, 2019ko otsailaren 26koa.
- hh) Aurreproiektuaren azken memoria, 2019ko otsailaren 26koa.
- ii) Euskadiko Tokiko Gobernuen Batzordearen txostena, 2019ko martxoaren 25ekoa.

AURREPROIEKTUAREN DESKRIBAPENA

3. Aurreproiektuak honako atal hauek ditu: zioen azalpena, hamahiru artikulua –hiru kapitulutan banatuta–, xedapen gehigarri bi, xedapen iragankor bi eta azken xedapen bi.
4. Zioen azalpena hasten da gogoratzuz antolamendu juridiko demokratiko guztiek, Giza Eskubideen Nazioarteko Zuzenbideak bezalaxe, pertsona orok duen erlijio- eta kultu-askatasuna aitortzen dutela, oinarritzko eskubidetzat hartuta, eta berme juridiko handienarekin. Jarraian aipatzen ditu Konstituzioaren 16. artikulua, 7/1980 Lege Organikoa, uztailaren 5ekoa, erlijio-askatasunari buruzkoa, Giza Eskubideen Europako Hitzarmenaren 9. artikulua eta Europar Batasuneko Oinarritzko Eskubideen Agiriaren 10. eta 11. artikulua.
5. Ondoren, hau aitortzen da: «Azken hamarkadetan, erlijio-fenomenoek aldaketa handiak izan dituzte gure inguruko gizarteetan». Baita EAEko gizartean ere, eta «Europako beste gizarte garatu batzuetan bezala, erlijio-aniztasuna gero eta handiagoa da, eta fenomeno hori, segur aski, behin betikoa eta itzulezina izango da».
6. Halere, egiaztatu da indarrean dagoen ordenamendu juridikoan tresna arauemaile egokiak falta direla errealitate plural berri horretatik eratorritako gai eta eskaera ugari erantzuteko. Gai horien artean dago kultu-zentro edo -tokiena, erlijio-askatasunerako eskubidea integratzen duten alderdietako bat denez.
7. Horrek azaltzen du EAEko botere publikoek neurri positiboak –baita arauemaileak ere– hartzeko betebeharra aktibatzea, oinarritzko eskubideak baliatu ahal izatea bermatzeko. Eskubide horien artean dago erlijio-askatasuna eta, esparru horretan, legeak araubide bermatzailea artikulatzen du, erlijio-askatasunerako eskubidea babesteko, kultu-zentroak irekitzeari eta horiek erabiltzeari dagokienez.
8. Horrela, –baieztatzen da–, legeak «erantzun arauemaile koherentea, bideragarria eta gure antolamenduaren printzipioekin bete-betean bat datorrena eman nahi dio estu-estu oinarritzko eskubide bati lotuta dagoen errealitate sozial berriari, eta, hala, Estatutuaren agindua bete: herritar

guztien eta herritarrek beren eskubideak baliatuz osatzen dituzten taldeen berdintasun benetakoa eta eraginkorra bultzatzea, demokratikoa eta aldi berean plurala den gizartean».

9. Xedapen-zatian, 1. artikulua arauaren xedea adierazten du: gure gizarteko elkarbizitza eta erlijio-aniztasuna babestea; elkarrizketa eta akordiorako mekanismoak ezartzea; eta kultu-zentroak ireki eta erabil daitezela bermatzea, oinarrizko eskubidea baliatzeko.
10. 2. artikulua bi eduki ditu.
11. 1. apartatuak legea inspiratzen duten printzipioak adierazten ditu: (i) erlijio-askatasunerako eskubidea indibidualki eta era kolektiboan baliatzeko bermea eraginkorra izatea; (ii) tratu-berdintasuna bermatzea erlijio-komunitate eta -konfesioen artean, kultu-zentroak irekitzeko eta funtzionatzeko; (iii) zentro horien segurtasun- eta osasungarritasun-baldintza optimoak bermatzea; (iv) eta pertsonen eta eliza, erlijio-konfesio eta -komunitate desberdinek kultu-tokiak izateko eskubidea izatea.
12. 2. apartatuak, legearen ondoretarako, definizio bat du, eskubidea baliatzeko zuzeneko eta zeharkako diskriminazio gisa zer ulertu behar den jakiteko.
13. Aplikazio-eremua ezartzen du 3. artikulua. Positiboan, 1. apartatuan adierazten dira erlijio-askatasunari buruzko uztailaren 5eko 7/1980 Lege Organikoaren aplikazio-eremuko kultu-toki eta -zentroak, eta aldi baterako erlijio-jarduera batera bideratzen diren tokiak eta ekipamenduak. 2. apartatuak, negatiboan, kanpoan uzten ditu ospitaleetan, eskoletan, hilerrietan, beilatokietan eta antzekoetan dauden kultu-tokiak eta -zentroak, baita beste jarduerak nagusi batzuetarako diren tokiak ere, eta EAEko Kultura Ondarearen Inbentarioan daudenak (3. apartatua).
14. 4. artikulua kultu-tokia eta -zentroa hiru elementuren arabera definitzen du: (i) Jendea biltzen den titulartasun publiko edo pribatuko eraikina, lokala edo areto erantsia; (ii) kultua praktikatzera, bilerak egitera, prestakuntza eskaintzera edo erlijio-asistentziara bideratuta dagoena era iraunkorrean; (iii) eta nortasun juridikoa duen elizaren, erlijio-konfesioaren edo -komunitatearen berariazko aitortzea duena.
15. Lehenengo kapituluan (kultu-askatasuna hirigintza-antolamenduaren esparruan), 5. artikulua hizpide du erlijio-helburuetarako titulartasun publikoko ekipamendu edo tokien aldi baterako edo noizbehinkako erabilera, eta hori erlijio-konfesio eta -komunitate guztiei berdintasunezko tratua emateko printzipioaren mende jartzen du.
16. 6. artikuluan lantzen da Hiri Antolamenduko Plan Bereziaren behar beste toki erreserbatzeko zehaztapena, horiek kulturako eta erlijio-asistentziarako toki gisa erabil daitezela. Erreserbatutako tokien inguruko erabakia hartu eta esleipena egingo da, eskubidea baliatzean ez zuzenean ezta zeharka ere diskriminaziorik sortzen ez duten irizpideen arabera. Udalek zehaztuko dituzte kokalekuak, interes orokorra babestuz eta

elkarbizitza eta kohesio soziala sustatuz, eskubide hori baliatzea errespetatzen duten erabakiekin. Elizek, erlijio-konfesioek eta -komunitateek kultu-tokietarako erreserbatutako tokiak zehaztu eta esleitzeko prozeduran parte hartuko dute. Prozedura horretan, indarrean dagoen hirigintza-legeria aplikatuko da.

17. Bigarren kapituluan (Kultu-aretoak irekitzeko hirigintza-lizentzia, komunikazioa eta beste baimen batzuk), 7. artikulua kultu-tokiak eta gainerako erlijio-ekipamenduak hirigintza-lizentzien araubide orokorraren mende jartzen ditu, eraikitzeko, egokitzeko eta irekitzeko obretarako.
18. 8. artikulua adierazten du jendea biltzen den kultu-toki edo -zentro berri bat irekitzea toki-administrazioaren arrazionalizazio eta jasangarritasunari buruzko, abenduaren 27ko 27/2013 Legearen mende dagoela, baita EAEko ingurumena babesteko otsailaren 27ko 3/1998 Legearen mende ere.
19. 9. artikulua xedatzen du, kultu-toki eta -zentroetan erlijioaz bestelako jarduerak gauzatzen badira, aplikatu beharreko baimenak izan beharko direla.
20. 10. artikulua 1. apartatuan zehazten du kultu-toki eta -zentroek behar diren baldintza tekniko eta materialak izan behar dituztela pertsonen segurtasuna eta instalazioen higiena bermatzeko, eta hirugarrenei eragozpenik ez eragiteko. Baldintza horiek inolako kasutan ezingo dute era arbitrarioan eragotzi edo zaildu zentro horietako jarduera.
21. 2. apartatuak erregelamendura igortzen du hauen guztien baldintza tekniko eta materialak ezartzeko: segurtasuna, osasungarritasuna, irisgarritasuna, babes akustikoa, edukiera eta ebakuazioa bermatzeko eta hirugarrenei eragozpenik ez eragiteko.
22. 11. artikulua kultu-toki eta -zentroak irekitzeko baldintzak ez betetzearen aurkako neurriak jasotzen ditu.
23. 1. apartatuak xedatzen ditu itxiera, hustea edo erlijio-eskubidea edo -jarduera baliatzen jarraitzea eragozten duen edozein neurri, baldin eta lokalek ez badute lizentzia eskatu edo ez badute aurretiazko jakinarazpena egin, hirigintza-lizentzien edukia ez badute bete edo ezarritako arau tekniko eta materialak urratzen badituzte. Prozedura jaso da: errekerimendu bat, aurretiazko entzunaldia eragiten dion erakundeari, eta akatsak zuzentzeko epe bat emateko aukera. Epe hori amaitu ondoren, itxi egingo da. 2. apartatuan xedatzen da lokalaren itxiera instalazioen zati bat zigilatzearekin ordeztzeko aukera, eta 3. apartatuan gogoratzen da neurriek ez dutela zehapen-izaera, alde batera utzi gabe izan daitezkeen erantzukizun penal, zibil edo administratiboak.
24. Hirugarren kapituluan (EAEko Erlijioen Arteko Kontseilua sortzea) 12. artikulua 1. apartatuan kontseilu horren sorrera arautzen du. Kontseilu hori autonomia-erkidegoko

elkarrizketa- eta lankidetzeta-organo instituzional gisa eratuko da erlijio-konfesio eta -komunitate desberdinekin, eta bere helburua izango da erlijioen eta kulturen arteko elkarbizitza zaindu eta sustatzea, erlijio-pluraltasuna errespetatuta.

25. 2. apartatuak aholkatu eta txostenak egiteko duen funtzioa deskribatzen du: «Euskal Institutioen eta EAEko Eliza, Erlijio Konfesio eta Komunitateen ekimen edo erabakietan, betiere horiek era espezifikoa eragin badiezaieke erlijio- eta kultu-askatasunari.»
26. 3. apartatuan kideak identifikatzen dira: hiru maila instituzionalak, elizak, erlijio-konfesioak eta -komunitateak, eskumen aitortua duten pertsonak eta legea aplikatzeko interes gaitua duten herritarren beste elkarte batzuk.
27. 4. apartatuak erregelamendura igortzen du Kontseiluaren eraketa, funtzioak eta funtzionamendu-arauak zehazteko, eta gogoratzen du Kontseilua eratzen denean emakumeen eta gizonen ordezkariak parekatua sustatuko dela.
28. 13. artikulua Kontseiluaren aholkularitza-funtzioak adierazten ditu.
29. Amaierako zatian, lehenengo xedapen gehigarrian, Egoitza Santuarekiko eta beste elizekiko, erlijio-konfesioekiko eta erlijio-elkarte batzuekiko akordioak aipatzen dira.
30. Bigarren xedapen gehigarria erlijio-erakundeen estatuko erregistroan inskribatu izana egiaztatu beharri buruzkoa da.
31. Lehenengo xedapen iragankorrak ezartzen du zer eratarik egokitu behar diren udaletako hirigintza-antolamenduko planak lege berrira.
32. Bigarren xedapen iragankorra kultu-toki eta -zentroetako baldintza tekniko eta materialak egokitzeko aldiari buruzkoa da.
33. Azken xedapenetatik lehenak Eusko Jaurlaritzari baimena ematen dio erregelamendua garatzeko.
34. Azken xedapenetatik bigarrenak arautzen du Legea Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian argitaratzen denetik hogeit egunera sartuko dela indarrean.

BATZORDEAREN ESKU-HARTZEA

35. Irizpen hau Euskadiko Aholku Batzorde Juridikoaren azaroaren 24ko 9/2004 Legearen 3.1. artikulua betez ematen da, non a) apartatuan, Batzordearen aholkulari funtzioaren esparruan, «Legearen aurreproiektuak, edozein izanik ere haietako gaiak eta helburuak» jasota dauden, eta kontsulta egiten duena ez dago apartatu horretan zehaztutako salbuespenen artean.

GOGOETAK

I ERATZE-PROZESUA

36. Xedapen Orokorrak Egiteko Prozedurari buruzko abenduaren 22ko 8/2003 Legea (aurrerantzean, XOEPL) da egiatzatze-parametroa, irizpenaren xede den testua egiteko prozesua aztertzeko.
37. Halere, zehaztu behar da, Batzorde honek adierazi duen bezala (guztien eredu, 76/2004 Irizpena), lege-testu horrek ezartzen duela prozedura-bide bera erregelamenduak egiteko ekimenentzat eta lege-aurreproiektuentzat. Dena den, araubideko antzekotasuna alderdi horretara soilik mugatzen da. Izan ere, lehenengoen oinarria eta muga jatorriko legeetan dago, eta bigarrenak, aitzitik, ez daude lotura zorrotz horren mende.
38. Gobernuak legegintza-ekimena eta erregelamendu-ekimena baliatzean egiten duen erabateko desberdintasuna Konstituzio Auzitegiko maiatzaren 24ko 55/2018 Epaia (KAE) aztertu du. Bertan, berriz ere hau gogoratu da: «Autonomia-estatutuek legegintza-ekimena autonomia-gobernuei aitortzen diete, eta ez beren administrazioei. Erregelamendu-ahala ere Gobernuari dagokio, baina ahal horrekin gertatzen ez den bezala, eskumen hori egikaritzea Gobernuak parlamentu-ganbarekin dituen harremanen eremuan txertatzen da. Lege-proiektuak egiteko eta onartzeko prozedura autonomia-gobernuari funtzio legegilean parte hartzea, eta, beraz, bere politika publikoak lege-maila duten arauen bitartez arautzea ahalbidetzen dion bidea da».
39. Desberdintasun horren arabera, ibilbidearen hasieratik (39/1999 Irizpena), Batzordeak azpimarratu ditu eite desberdinekoak direla bere esku-hartzeak, kontsulta-eginkizuna gauzatzen duen kasuan kasuko xedearen arabera (lege-mailako arau-proiektuak, erregelamendu-mailakoak, administrazio-egintzak, etab.).
40. Lege-aurreproiektuei dagokienez, beren espezifikotasuna ikus daiteke legegilea ez dela ondorengoetan jasotako xedapenen gauzatzaile huts bat, nahiz eta ordenamendu-maila gorenen mende egon, esaterako, Konstituzioaren (EK) eta Euskadiko Autonomia Estatutuaren (EAE) mende, baizik eta osaera-askatasuna izenekoa duela, eta hori baliatzen duela balorazio politikoaren arabera («legegileak ez du Konstituzioa gauzatzen, baizik eta zuzenbidea sortzen du askatasunez Konstituzioak eskaintzen duen esparruaren barnean; aldiz, erregelamenduak egiteko ahala baliatzean, Konstituzioaren eta Legeen (EK 97. art.) arabera jarduten da» (besteak beste, KAE 209/1987, abenduaren 22koa).
41. Lege-aurreproiektuek, beraz, «zuzenbidea sortzeko moduari» buruzko aukera handiagoa ematen dute, eta, Batzordeak esku hartze aldera, hori izango litzateke bere funtzioa dela-eta beste produktu arauemaile batzuetan egiten duen interpretazioa baino interpretazio mugatuagoa egitea, lege guztien dimentsio politikotik etortzen diren muga guztiak errespetatzeko, herriaren borondatea adierazteari dagokionez.

42. Hortaz, lege-aurreproiektuak aztertzerako orduan, Espainiako Konstituzioan, Euskadiko Autonomia Estatutuan edo lege organikoetan aparteko izapide espezifikoren bat xedatu dela salbu (KAE 35/1984, martxoaren 13koa edo KAE, 176/2011, azaroaren 8koa) hura egiteko jarraitu den bidearen balioztapena ez da erregelamenduen kasuan egin beharreko balioztapen bera. Azken horietan, adibidez: interes publikoen entzunaldirik edo parte-hartzerik ezak, nahitaezko txostenik ezak, etorkizuneko arauaren baliozkotasuna baldintza dezake. Lege-aurreproiektuen kasuan, aldiz, ez da hori gertatzen. Izan ere, aipatutako kasuetan soilik eragin diezaioke baliozkotasunari, baita txosten-gabeziak parlamentuaren borondatea mugatzen duen kasuetan ere (guztien eredu, KAE 108/1986, ekainaren 28koa).
43. Funtsezko desberdintasun hori dela eta, Batzordearen lege-aurreproiektuak egiteko prozeduren azterketak, bereziki, lagunduko du proiektatutako erregulazioa egokia den ala ez zehazten; alegia, arrazoizkoak diren ala ez. Arrazoizkoa izateak esan nahi du erabilgarria dela helburuak lortzeko, eta erregulazioaren zuzentasunari begira ere lagungarria dela.
44. Lege-aurreproiektuei dagokienez, kontsulta-funtzioaren aurreko espezifikotasunak ez du saihestu Batzordeak oharrak egitea aurreproiektua egiteko prozedurari eta bere memoriari buruz, kontsulta egin duen organoarekin batera elkarlanean jarduteko asmo soilarekin, eta aurreproiektua hobetze aldera. Baina beti ahaztu gabe, kontsulta egin duen organoaren egite-prozeduraren balorazioa ez dela sartzen testuaren balioztatze juridikoaren arloan eta ez duela uzten sortzen amaierako produktu arauemailearen konstituzionaltasunarekiko eragozpenik.
45. Hasierako ohar hau egin ondoren, irizpena egingo zaion testua lortzeko jarraitutako prozedura aztertuko dugu.
46. Prozedurari esker (bereziki, izapidean zehar egindako hainbat memoriari esker) ekimenaren arrazoi nagusiak ezagut daitezke. Horiek laburbiltzeko adieraz daiteke, helburua dela autonomia-erkidegoari lege bat eskaintzea gero eta handiagoa den erlijio-pluraltasunari erantzuteko eta EAEko erakundeek errealitate horretara egokitutako kultu-zentro eta -tokien irekiera kudeatzera bideratutako tresna juridiko bat izateko, jarduera horren erlijio-askatasunari (EK 16. artikulua) dagokion oinarrizko eskubidearekin bat. Xede zehatz hori etorkizuneko arauaren helburu zabalagoan –1. artikuluan aipatu da– kokatu behar da. Bere helburua da elkarbizitza eta erlijio-aniztasuna babestea, eta elkarriketa eta akordiorako mekanismoak ezartzea aipatutako oinarrizko eskubidea baliatzeko (hala indibidualki nola kolektiboki).
47. Memoriek ez daukate informaziorik abiapuntu gisa kontuan hartutako eta arauak eragingo dion errealitateari buruz. Horri buruzko aipamen batzuk daude genero-inpaktua ebaluatzera bideratutako izapideetan. Horietan hau aitortzen da: «EAEko errealitate sozio-erlijiosoari buruzko ezjakintasun orokorra dago». Horrek barnean hartzen ditu

«hala erlatiboki berria den errealitate honen presentzia sozialarekin erlazonatutako gaiak nola administrazio publikoaren estamentu desberdinek egindako onarpen formalek eratorritako bestelako alderdiak».

48. Adierazten da, era berean, Erljio Aniztasunaren Behatokiaren arabera, EAEn 271 kultu-toki daudela, eta adierazten da, batetik, nolabaiteko ezjakintasuna dagoela erlijio-erakundeen izaera juridikoari buruz, batez ere, Erljio Erakundeen Erregistroko inskripzioari dagokionez, eta, bestetik, «detektatzen da ez dagoela parte hartzeko tokirik, ezta erlijio-erakundeen ordezkariak ere (beren ordezkariak edo beste erakunde sozial batzuen ordezkariak), administrazio publikoarekin elkarrizketan aritzeko, izan propioak edo orokorragoak».
49. Aipatzen da, halaber, «Atzerritarrekiko pertzepzioak eta jarrerak» atalean—Ikuspegi 2018ko Barometroa—, «elkarbizitza-ereduei eta dibertsitate-kudeaketari dagokienez, EAEko gizarteak aldekoa izaten jarraitzen duela, baina orientazio asimilazionista argiarekin. Aniztasuna onartzen da, eta aberasgarritzat jotzen da, baina egin beharreko ahaleginari dagokionez, partekatua izan behar duela uste den arren, ahalegin handiena migratzaileek egin behar dutela pentsatzen da, argi eta garbi. Baieztatzen da EAEko gizarteak ez duela uste bere bizimodua arriskuan jartzen dutenik migratzaileen erlijio-praktikek (hala uste zuen % 69,5ek 2018an; 2017an, % 53,1ek).»
50. Iturri berdinen arabera: «2008. eta 2018. urteen arteko migratzaileen kultura-jarraibideekiko tolerantzia-mailari dagokionez, hobetu egin da agerikoenak diren kultura-jarraibideen kasuan, hau da, jatetxeak eta dendak irekitzearen kasuan. Dena den, tolerantzia-maila txikiagoa da multikulturalismoak berezkoak dituen elementuetan sakontzen denean, esate baterako, migratzaileek beren usadio-ohiturak agertzen, jaioterriko jantziak jantzen, beren erlijioak praktikatzeko tenpluak eraikitzen dituztenean.».
51. Herritarrek, ekimenak gehienbat eragiten dien erakundeek eta administrazioek egite-prozesuan parte-hartzeari dagokionez, espedienteak adierazten du eragiten dien administrazioek parte-hartze handia izan dutela.
52. Ildo horretan, nabarmentzekoa da EUDELen parte-hartzea; izan ere, bere alegazioei era arrazoituan erantzun zaie, eta gehienak onartu dira. Ondorioz, aurreproiektuaren testuan aldaketak egin dira.
53. Era berean, tokiko interesak ekimenean duen presentzia handia denez, Tokiko Gobernu Batzordeak esku hartu du [Euskadiko tokiko erakundeen apirilaren 7ko 2/2016 Legearen (ETEL) 91. artikulua]. Hala, aurreproiektua aztertu ondoren, ondorioztatu du ez dela eragiten toki-autonomian, ezta udalerrien eskumenetan ere. Hori dela eta, ez da beharrezkoa baliabideak ezartzeko eranskin espezifikorik (ETEL 18.3. artikulua).
54. Halaber, Eusko Jaurlaritzako sailen irizpidea jaso da, haien eskumenak zuzenean erlazonatuta baitaude ekimenarekin. Bereziki hartu da kontuan Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Sailaren irizpidea, aurreproiektuak eragin nabarmena duelako

hirigintzan eta ingurumenean. Prozeduraren bi unetan egindako oharrak organo sustatzaileak aztertu ditu eta testuan aldaketak eragin ditu.

55. Ekimena herritarren parte-hartzeari irekitzeari dagokionez, jendaurreko informazioaren izapidea egin dela jaso da. Izapide horretan zehar, herritar batek eta Bilboko apezpikuak iritzia eman zuten. Hala, azken honek alegazioen idazki bat aurkeztu zuen eta, bertan, EAEko hiru elizbarrutien iritzia adierazi zuen.
56. Ez da jaso jendaurreko entzunaldi-izapidea egin denik (XOEPL 8. artikulua), zeinen eremu subjektiboa, zentzua eta helburua bereizi egiten diren jendaurreko informazioarekiko (guztiak ordeztuz, 186/2018 Irizpena) eta aukera baliotsua izango zen Euskal Autonomia Erkidegoan jarduten duten elizen, erlijio-konfesioen eta -komunitateen iritzia ezagutzeko.
57. Ekimenaren azterketa juridikoak aurreproiektuak sortzen dituen gai garrantzitsuak aztertzen ditu. Organo sustatzailearen aholkularitza juridikoak egindakoari espezifiko bat erantsi zaio, Estatutuaren Garapenerako Zuzendaritzak egindako etorkizuneko arauaren eskumenei buruzkoa.
58. Organo sustatzaileak, adierazitakoaren arabera, generoaren araberrako inpaktu-txosten bat egin du emakumeen eta gizonen berdintasunerako otsailaren 18ko 4/2005 Legearen 19. eta 20. artikuluetan ezarritakoa betetz eta generoaren araberrako inpaktuaren jarraibideak, 2012ko abuztuaren 21eko Gobernu Kontseiluaren akordioaren bidez horretarako onartutakoak, betetz.
59. Emakundek aipatutako 4/2005 Legea betetzen dela egiaztatzeko txostena igorri du, eta positiboki ondorioztatzen du, testuan hizkuntza ez-sexista erabiltzen dela eta gomendatzen du EAEko Erlijioen Arteko Kontseiluak gizonen eta emakumeen presentzia parekatua izatea. Horrez gain, uste du Kontseilu horrek izan beharreko funtzioetako bat dela erlijio-preskripzioaren edo -praktikaren aitzakian emakumeen aurkako indarkeria-ekintzak saihestea.
60. Egite-espeditentean, era berean, Herri Administrazioetan Hizkuntza Normalizatzeko Zuzendaritzaren txostena dago. Txosten horretan egiaztatu du etorkizuneko arauan hizkuntza-araudia errespetatzen dela eta bere idazketan betetzen dela arau-proiektuen idazketa elebidunari buruzko 2013ko maiatzaren 14ko Gobernu Akordioa.
61. «Inpaktu ekonomikoaren» balorazioari dagokionez (XOEPL 10.3. artikulua), Batzorde honek adierazi duen bezala, proiektu bakoitzaren eduki zehatzarengatik eskatu behar da, prozedurak duen alderdi materiala ulertuta ondoriozta daitekeen bezala.
62. Kasu honetan, Kontrol Ekonomikoko Bulegoaren txostenak ondorioztatzen du EAEko ogasun orokorraren gaietan izan dezakeen eragina hautemanezina dela, eta proiektuak

ez diola eragingo Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Publikoari finantzaketa handiagoa eskatzen duen zuzeneko betebeharrak ekonomikorik, eta ez duela gastuaren alderdian zuzenean eragingo. Faltan dago, baina, ebaluazio ekonomikoa; hau da, antolamendu-alderdien eta partikularrei, ekonomia orokorrari eta beste administrazio batzuei (zehazki, udalerriei gastuak sortzea) araudia aplikatzeak izan dezakeen inpaktuaren ebaluazio ekonomikoa.

63. Alderdi horiek zuzentzeko, organo sustatzaileak memoria ekonomiko bat egin du, eta, bertan, beste administrazio batzuetan izango duen inpaktu ekonomikoari buruz hau adierazten du: «Zaila da EAEko udalerrri guztietan eta bakoitzean sor daitezkeen gastuen azterketa bat egitea, aurrez ez bada egin EAEko udalerrietan hainbat eliza, erlijio-konfesio eta -komunitatek duten egoerari eta beren beharrei buruzko diagnostikorik». EAEko Erlijioen Arteko Kontseilua sortzeak izan dezakeen eragin ekonomikoari dagokionez, uste da Kontseiluaren eraketa, funtzioak eta funtzionamendu-arauak arautzen dituen erregelamendua egitean aztertuko dela.
64. Azkenik, amaierako memoria bat dago espedientean, eta bertan azaltzen da zer egitebidea beteko den, XOEPLen 10.2., 10.3 eta 12.2. artikuluetan ezarritakoaren arabera.

II KONSTITUZIOAREN ETA ESTATUTUAREN ESPARRUA

A) Planteamendua

65. Aurreproiektuaren helburua da, adierazitakoaren arabera, elkarbizitza eta erlijio-aniztasuna babestea. Helburu horrekin, araubide bat ezartzen du kultu-toki eta -zentroak irekitzeko eta erabiltzeko, erlijio-askatasunerako oinarritzko eskubidea baliatzeko berme gisa, eta EAEn jarduten duten erakundeak eta erlijio-konfesioak eta -komunitateak elkarlanean aritzeko gune iraunkor bat sortzen du.
66. Ekimenak erlijio-askatasunarekin duen lotura horrek aurreproiektuaren azterketa bereizten du. Printzipioz, oinarritzko eskubideak baliatzea arautzen duten legeen kategoriara birbidera daiteke. 2/2002, 24/2003 irizpenetan gertatu zen bezala, baldintza hori dela eta, aurreproiektuaren esparru juridikoa aztertzen hasi behar da erlijio-askatasunerako eskubidearen konstituzio-edukiarekin, zeren eduki hori –konstituzio-ordenamenduarekin bat (EK 53.1. artikulua)– gainditu ezin den muga bat baita legegile arrunt eskudunarentzat (izan estatukoa izan autonomiakoa).
67. Horregatik, lehenik, erlijio-askatasunerako eskubidearen eiteak aztertzen dira; horretarako, kontuan hartzen ditugu doktrina zientifikoaren iritziak, baina batez ere –Batzorde honen irizpenetan nahitaezkoa baita– horretarako egindako konstituzio-doktrina, zeren deskribapenaren (eta ondorengo mugaren) helburua ez baita –irizpen honen xedea gainditzeagatik– oinarritzko eskubide horri buruzko doktrina-azterketa bat

egitea, baizik eta soilik adieraztea aurreproiektua aztertzekeo balioko digun ezagutza teorikoa eta Batzordeak hori azertzean egiten dituen gogoetak funtsatzea.

68. Jarraian, zer eskumen-koordinatu dauden aztertuko ditu irizpenak , baita aurreproiektua eskumen-banaketara egokitzen den ere. Azkenik, gogoetaren bat eta lege-teknikari buruzko artikulua azertu dira.

B) Erlijio-askatasuna.

69. Konstituzioak 16. artikuluan erlijio-askatasuna onartzen du, baldintza hauetan:
1. Gizabanakoen eta gizataldeen ideologia-, erlijio- eta kultu-askatasuna bermatzen da, eta beren agerpenetan muga bat baino ez da izango, legeak babesten duen ordena publikoa jagotea.
 2. Ezin izango da inor behartu bere ideologia, erlijio edo sinesmenei buruzko adierazpenak egitera.
 3. Erlijio batek ere ez du izango estatu-izaerarik. Botere publikoek kontuan hartuko dituzte Espainiako gizartearen erlijio-sinesmenak, eta Eliza Katolikoarekin eta beste erlijioekin lankidetzatza-harremanak izango dituzte.
70. Gure azterketarako, konstituzio-manutik hartzen dugu, pentsamendu-askatasuna eduki nagusi gisa kontuan hartu behar bada ere, erlijio-askatasunak (haren jatorria eta genesisia) protagonismo handia duela artikuluan, eta definitzen duten hiru alderdi tradizionalak jasotzen dituela: (i) kontzientzia-askatasuna; konfesio-askatasuna; eta (iii) kultu-askatasuna, gure kasuan bereziki nabarmentzekoa da, erlijio-errituak eta ospakizunak gune pribatu edo publikoetan egiteko askatasuna jasotzen baitu.
71. Hasierako hurbilketa honetan, Giza Eskubideak eta Oinarrizko Askatasuna Babesteko Europako Hitzarmenaren 9. artikulua (aurrerantzean, GEEH) ere transkribatu behar da; izan ere, pentsamendu-, kontzientzia- eta erlijio-askatasunerako eskubidea honela onartzen du:
1. Pertsona orok du pentsamendu-askatasuna, kontzientzia-askatasuna eta erlijio-askatasuna izateko eskubidea. Eskubide horrek norbere erlijioa edo sinesteak aldatzeko eskubidea dakar, baita bakoitzak, bakarka nahiz taldean, publikoan nahiz pribatuan, kultuaren bidez, irakaskuntzaren bidez, jardueraz eta errituak betez, bere erlijioa edo sinesteak azaltzeko ere.
 2. Norberaren erlijioa edo sinesmenak adierazteko askatasunak ezin ditu legeak gizarte demokratiko batean segurtasun publikorako, ordena, osasun edo moral

publikoa babesteko, edo besteen eskubide edota askatasunak babesteko beharrezkotzat jotzen dituen neurriak baino murrizketa gehiago jasan.

72. Europar Batasunaren esparruan, Oinarrizko Eskubideen Agiriak 10.1. artikuluan erlijio-askatasuna finkatzen du, zeinen irismena eta zentzua zehaztuko den kontuan izanda Giza Eskubideen Europako Epaitegiaren (GEEE) jurisprudentzia (Agiri horren 52.3. artikulua).
73. GEEEn jurisprudentzia sendotu batek (besteak beste, Eweida eta beste batzuk Erresuma Batuen aurka auzia, 2013ko urtarrilaren 15ekoa) hau adierazten du: «Erljio-askatasuna batez ere kontzientzia eta pentsamendu indibidualeko kontu bat da. Edozein erlijio-sinesmen izateari eta erlijioa edo sinesmena aldatzeari buruzko 9. artikulua lehen lerrokadan ezarritako zuzenbidearen alderdi hau absolutua eta baldintzarik gabekoa da. Halere, 9.1. artikuluan ezartzen den bezala, erlijio-askatasunak, halaber, sinesmena adieraztea ere jasotzen du, bakarrik eta pribatuan, baina baita komunitatean beste batzuekin eta jendaurrean praktikatzeko ere. Erljio-sinesmen baten adierazpenak kultuaren, irakaskuntzaren, praktikaren eta obserbantzaren forma har dezake. Hitzetan eta egitateetan gauzatutako lekukotza uste sendoak izatearekin lotuta dago».
74. Kultuaren praktikak, beraz, erlijio-askatasunaren funtsezko edukia barnean hartzen du eta, horregatik, kultu-tokiak ezartzeko eskubidea ere zuzenbidearen ahalmenen parte da.
75. Erljio-askatasunerako eskubidea legegile organikoak garatu du erlijio-askatasunaren uztailaren 5eko 7/1980 Lege Organikoan (aurrerantzean, EALO).
76. 1. artikulua adierazten du Estatua akonfesionala dela eta ez dela diskriminatu behar erlijio-sinesmenengatik.
77. 2. artikulua jasotzen ditu erlijio- eta kultu-askatasunaren eskubideak dakartzan ahalmenak –bortxa-immunitatearekin– eta horrela laburbildu behar da: (i) erlijio-sinesmenak izateko, ez izateko edo konfesioz aldatzeko askatasuna; (ii) sinesmenak era askean adierazteko edo horiei buruz deklaratzeari uko egiteko askatasuna; (iii) kulturako eta erlijio-asistentzia jasotzeko askatasuna eta horretara behartua ez izateko eskubidea; (iv) irakaskuntza-askatasunak bere barnean hartzen du sinesmenen arabera irakastea eta hezteak; eta (v) erlijio-helburuekin bildu, elkartu eta adierazteko askatasuna.
78. Erljio-askatasunak berez dituen eskubide instituzionalei dagokienez, EAELoren 2.2. artikulua onartzen du elizek, erlijio-konfesioek eta -komunitateek eskubidea dutela erlijio-helburuekin kulturako edo biltzeko tokiak ezartzeko, beren ministroak izendatu eta prestatzeko, beren kredoak zabalteko eta beren elkarteekin edo beste erlijio-konfesio batzuekin harremanetan egoteko.

79. Erlijio-askatasunaren edukiari buruz, Konstituzio Auzitegiak adierazi du (besteak beste, KAE 24/1982, maiatzaren 13koa; 166/1996, urriaren 28koa; 46/2001, otsailaren 15koa; 154/2002, uztaillaren 18koa; 177/1996, azaroaren 11koa) Konstituzioak 16. artikuluan erlijio-askatasuna onartzen duela, pertsoneri eta komunitateei bermatuz «beraien agerpenetan muga bat baino ez da izango, legeak babesten duen ordena publikoa jagotea» (EKren 16.1 artikulua) eta bi dimentsio bereizi ditu.
80. Dimentsio objektiboan, erlijio-askatasunak EKren 16.3. artikulua aipatzen duen eskakizuna bikoitza dakar berekin: batetik, botere publikoen neutraltasuna, Estatuak akonfesionala baita; bestetik, botere publikoek hainbat elizekin lankidetzaren harremanak izatea.
81. Konstituzio Auzitegiak otsailaren 15ean eman zuen 46/2001 epaiaren arabera: «Konstituzioaren 16.3. artikulua arabera, neutraltasun-deklarazio bat formulatu ondoren (KAE 340/1993, azaroaren 16koa, eta 177/1996, azaroaren 11koa) erlijio-osagaia hautemangarria da, eta agintzen die botere publikoei «Eliza Katolikoarekin eta gainerako konfesioekin lankidetzaren harremanak» izatea; horrela, akonfesionaltasun edo laikotasun positiboaren ideia bat sartzen du «erlijio- eta estatu-funtzioen arteko edozein nahaste saihesten duena» (KAE 177/1996)».
82. Eskubide subjektiboan, erlijio-askatasunak, era berean, dimentsio bikoitza du, barnekoa eta kanpokoa. Lehenengoak «bermatzen du sinesmenen klaustro intimo bat izatea eta, beraz, autodeterminazio intelektualaren gune bat izatea erlijio-fenomenoaren aurrean, norberaren nortasunari eta duintasun indibidualari lotua», (KAE 177/1996, azaroaren 11koa). Bigarrenak «... *agere licere* kanpo-dimentsio bat ere badu eta horrek herritarrei ahalmena ematen die beren uste sendoen arabera jarduteko eta horiek mantentzeko hirugarrenen aurrean (KAE 19/1985, OJ 2; 120/1990, OJ 10; eta 137/1990, OJ 8)». Askatasun-eremu eta *agere licere*-ren esfera horren onarpen horrek «Estatuak edo edozein talde sozialek hertsatzeko immunitatea du» (KAE 46/2001, OJ 4, eta, ildo berean, KAE 24/1982, maiatzaren 13koa, eta 166/1996, urriaren 28koa) eta, dimentsio negatiboan, osatzen du EKren 16.2. artikulua: «Ezin izango da inor behartu bere ideologia, erlijio edo sinesmenei buruzko adierazpenak egitera» (KAE 154/2002, uztaillaren 18koa).
83. Erlijio-askatasuna proiektatzen den eremuari dagokionez, zehaztu behar da kontzeptu zabal bat hartzen duela barnean, erlijio-sinesmenak eta erlijio tradizionalak babestera mugatzen ez dena. Konstituzio Auzitegiak adierazi du hala erlijio-sinesmena nola sekularra hartzen dituela barnean (KAE 141/2000, maiatzaren 29koa edo KAE 180/2001, maiatzaren 17koa).
84. Ildo horretakoa da Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalaren 18.1. artikulua (Nazio Batuen Giza Eskubideen Batzordea 1993ko ekainaren 20ko lruzkun orokorra dela-eta) duen interpretazioa, hauek babesten baititu: «Sinesmen teistak eta ez-teistak eta ateoak, baita

erlijio edo sinesmenik eza profesatzea ere; sinesmen edo erlijio terminoak zentzu zabalean interpretatu behar dira».

85. Oinarrizko eskubide eta askatasun guztiek komunean dute, eskubidearen eduki definitzaileak dituzten mugak ere izatea. Erlijio-askatasunarena –oinarrizko eskubide guztiak bezala– ez da mugagabea edo absolutua, eta kontuan izan behar du konstituzioak babesten dituen eskubide eta ondasunen beste titular batzuegan izan dezakeen eragina, baita legeak babesten duen ordena publikoa osatzen duten elementuetan izan dezakeen eragina ere, EKren 16.1. artikuluan ezarritakoaren arabera, horien adierazpenak mugatzen baititu.
86. Gai honen inguruan Konstituzio Auzitegiak hau adierazi du (KAE 57/1994, ekainaren 28koa, OJ 6, horretarako aipatua 58/1998 KAEn, martxoaren 16koan): «Konstituzioak onartzen dituen oinarrizko eskubideek soilik amore eman dezakete Konstituzioak berariaz ezartzen dituen mugen aurrean, edo bertatik zuzenean edo zeharka ondorioztatzen direnen aurrean juridikoki babestutako beste eskubide batzuk edo ondasun batzuk zaintzeko beharrak justifikatzen badu (KAE 11/1981, OJ 7, eta 1/1982, OJ 5, besteak beste)», eta, «kasu guztietan, ezartzen diren mugek ezin dute oinarrizko eskubidea oztopatu arrazoizkoa den mailatik harago (KAE 53/1986, OJ 3)».
87. Honakoa dakar gogora, besteak beste, Konstituzio Auzitegiaren maiatzaren 29ko 141/2000 Epaiak: «Sinestunak sinesteko eta bere uste osoen arabera pertsonalki jarduteko duen eskubideak ez du mugarik, ez bada konstituzioak babestutako besteen oinarrizko eskubideak eta beste ondasun juridiko batzuk errespetatzea».
88. EAELoren 3. artikulua erlijio-askatasunaren mugak aipatzen ditu eta hau adierazten du: «Muga bakarra da enparauek askatasun publikoak eta oinarrizko eskubideak egikaritzeko duten eskubidea babestea, bai eta gizarte demokratikoaren esparruan legeak babestutako ordena publikoaren osagai eratzailerak diren segurtasun, osasun eta moralitate publikoa babestea ere».
89. Mugen zehaztapen honetan, EAELok nazioarteko tratatuei eta akordioei dagozkien testuetatik edaten du eta horiek, EKren 10.2. artikuluen arabera, kontuan izan behar dira konstituzioko oinarrizko eskubideen zentzua eta irismena ezartzeko garaian.
90. Horrela, ikus daiteke lehen transkribatutako GEEHren 9.2. artikuluen edo 1966ko abenduaren 19ko Eskubide Zibil eta Politikoaren Nazioarteko Itunaren (EZPNI) 18.3. artikuluen eragina. Azken horrek hau adierazten du: «Norberaren erlijioa edo sinesmenak agertzeko askatasunaren muga bakarrak izango dira legeak ezarritakoak, halakoak beharrezkoak direnean segurtasuna, ordena, moral edo osasun publikoak edo gainerako oinarrizko eskubide eta askatasunak babesteko.».
91. Aurreproiektuaren edukiarekin duen erlazio bereziarengatik, gogoratu behar da GEEek adierazi duela kultu-zentroen irekiera eta erabilerak ez duela urratzen GEEren 9.

artikulua (horrela, GEEAE Vergos Greziaren aurka 2004ko ekainaren 24koa eta Johanishe Kirshe eta Peters Alemaniaren aurka 2001eko uztailaren 10ekoa).

92. GEEAren doktrinak, kultu-zentroak eta hirigintza-arauak ezartzeari dagokionez, uste du hirigintza-antolamendua botere publikoek zaindu behar duten interes publikoaren mende dagoela: kultura bideratutako higiezinek hirigintza-arauak errespetatu behar dituzte, zeren erlijio-konfesioak eta pertsonak ez baitaude ahaldunduta kultu-toki bat ezartzeko, alde batera utzita lurzorua, eraikigarritasunaren, ezaugarrien, segurtasunaren eta antzekoen erabilerari buruzko xedapen orokorrek zehazten dutena. Erlijio-askatasunaren eskubideak, batetik, ez die uzten erlijio-konfesioei saihesten arau neutralak betetzeko betebeharra. Eta, bestetik, erlijio-askatasuna baliatzeko mugak dakartzaten hirigintza-arauek hiru azterketa gainditu behar dituzte: legeak horiek xedatzea, helburu legitimo bat edo hainbat izatea (GEEren 9.2. artikulua) eta beharrezkoak izatea gizarte demokratiko batean.
93. EAELoren 4. artikuluan adierazten da eskubidearen jurisdikzio-bermea, babes-errekurtsioa berariaz aipatuz.
94. EAELoren 5. artikulua ezartzen du doktrinak instituzional gisa izendatzen dituen eskubideetako bat, erlijio-komunitateei esleitu dakiekena: erakundeen erregistroan inskribatuta lortzen den nortasun juridikorako eskubidea (Erlijio Erakundeen Erregistroa gaur egun uztailaren 3ko 594/2015 Errege Dekretuan dago arautua).
95. Nortasun juridikoa lortuta etortzen da EAELoren 6. artikulua ezartzen duen antolamendu eta funtzionamendurako erabateko autonomia.
96. Inskripzioari dagokionez, Konstituzio Auzitegiak 46/2001 KAEn adierazi zuenaren arabera, Erregistroak egin dezakeen jardura kanpo-izaerakoa da soilik, formala, egitea egiaztatzekoa eta ez kalifikatzekoa; horrela, Administrazioak ezin du beretzat hartu erregistrorako sarbidea eskatzen duten erakundeen erlijio-osagaia epaitzeko funtzioa, eta erakundea EAELoren 3.2. artikuluan bazter utzitako baten bat ote den egiaztatzea mugatu behar du, erakundeak dituen sinesmenei buruzko kontrolik gauzatu gabe. Inskripziori behar ez bezala uko egitea oinarritzko eskubidearen lesio edo kaltetzat hartuko da.
97. Bestalde, GEEAk, halaber, aukera izan du aztertzeko erlijio-konfesioei kultu-tokiak irekitzeko nortasun juridikoa izatea eskatzen dieten arau nazionalak; arau horiek, batzuetan –EAELok egiten duen bezala– nortasun juridiko hori erregistro batean inskribatzearen mende jartzen dute.
98. Nahiz eta bere iritzian eskakizun horiek erlijio-konfesioen lege-araubidea zehazteko egoerak bereizteko marjinaren barnean egon, kontuan hartzen du nortasun juridikoa betekizun bat dela trafiko juridikoan jardun ahal izateko; beraz, erlijio-askatasunerako

eskubidea babesteko eremua halako moldez integratuko du non inskripzio bat era justifikatu gabean ukatzen bada, erlijioa adierazteko eta praktikatzeko funtsezko elementuak diren jarduerak garatzeko eskubidea urratuko den (Moskuko Jehovaren Lekukoak eta beste batzuk Errusiaren aurkako epaia, 2010eko ekainaren 10ekoa).

99. EAELoren 7. artikulua jasotzen ditu Estatuak Erregistroan inskribatutako elizekin, erlijio-konfesioekin eta -komunitateekin ezarri behar dituen lankidetzak-akordioak edo hitzarmenak, betiere horiek Espainian errotze nabarmena lortu badute. Akordio horiek Gorte Nagusien legeak onartuko ditu.
100. Egoitza Santua estatua denez, harekin egiten diren akordioek nazioarteko tratatuen izaera dute; nolana ere, hori gorabehera, gaur arte EAELoren 7.1. artikulua babesean onartu dira Espainiako Erlijio Erakunde Ebanjelikoen Federazioaren arteko Lankidetzak Akordioa onartzen duen azaroaren 10eko 24/1992 Legea; Estatuaren eta Espainiako judu Komunitateen Federazioaren arteko Lankidetzak Akordioa onartzen duen azaroaren 10eko 25/1992 Legea; eta Estatuaren eta Espainiako Batzorde Islamikoaren arteko Lankidetzak Akordioa onartzen duen azaroaren 10eko 26/1992 Legea.
101. EAELoren 8. artikulua sortzen du Erlijio Askatasunerako Aholku Batzordea, osaera paritarioa duena eta egonkorra dena; bertan ordezkaria izango dute Estatu Administrazioak, elizek, erlijio-konfesioek eta -komunitateek edo -federazioek, legea aplikatzearekin sortzen diren gaiak aztertu, horien txostena egin eta proposamenak egiteko funtzioarekin, eta nahitaez esku hartuko du «lankidetzak-akordioak edo hitzarmenak prestatzen eta irizpenak egiten» (932/2013 Errege Dekretua, azaroaren 29koa, gaur egun batzorde hori arautzen duena).
102. Adierazi dugun bezala, ekimenak bat egiten du bereziki eskubidearen kanpoko dimentsioarekin, hau hartzen baitu bere barnean: «Erlijio-fenomenoaren adierazpenak diren jarduerak baliatzeko aukera, botere publikoen hertsapenarekiko immunea dena» (KAE 46/2001), horien artean daude erlijio-helburuekin kultu-ekintzak, bilerak edo adierazpen publikoko ekintzak egitea eta horrelako jarduerak komunitatean garatzeko elkartzea.
103. EAELok ez dauka bere eduki organikoari eta lotuari buruzko azterketarik. Halere, adieraz daiteke nolabaiteko doktrina-adostasuna dagoela kontsideratzen baita funtsezko gaiak (hau da, eskubidea zuzenean garatzeak) barnean hartuko lituzkeela eskubidearen bermea -1. artikulua-, eskubidearen eremua -2. artikulua-, hori baliatzeko mugak -3. artikulua- eta babes judiziala -4. artikulua-.
104. Eduki horri, aipatutako 46/2001 KAEn (eta GEEAn) ezarritakoaren arabera, gehitu beharko lituzaike EAELoren 5. artikuluko Erakundearen Erregistroko sarbidea, nortasun juridikoa ematen diena eta Konstituziotik eratorritako erlijio-askatasunerako eskubideak berez dituen ahalmenetako bat osatuko lukeena; horrela, eduki organikoak

osatuz (halere, adierazi behar da epai horrek boto partikular bat izan zuela, eta horri hiru magistratu gehitu zitzaizkiola. Boto hori ez zegoen ados kalifikazio horrekin, uste baitzuen erregistro-inskripzioa ez zela erlijio-askatasunerako eskubidearen funtsezko edukiaren parte (EAELoren 2. artikuluan ahalmen hori ez sartzeko babesarekin).

105. Bestalde, 207/2013 KAEn adierazten da EAELOk garatzen dituela hala KEren 81.1. ex artikulua nola EKren 53.1. ex artikulua baliatzeko oinarritzko baldintzak, eta baldintza horietan sartzen du pertsonen erlijio-jarduerak komunitatean garatzera bideratutako elkarteak sortzeko duten eskubidea (2.1.d art.) eta Estatuak duen betebeharra inskribatutako elizekin, erlijio-konfesioekin eta -komunitateekin lankidetzak akordioak edo -hitzarmenak ezartzeko.
106. Aurreproiektua aztertuz gero EKren 16. artikuluko erlijio-askatasunerako eskubidea bereizten duten ukituen arabera, ez da arazorik sortzen (alde batera utzita artikulatuaren azterketan zenbait alderdi formulatzeko egiten diren iradokizunak).
107. Konstituzioaren ikuspegian, etorkizuneko arauak hainbat neurri ezartzen ditu naturaltasunez inkardinatzen direnak botere publikoek oinarritzko eskubideak (kasu honetan erlijio-eskubidea kultu-askatasunaren alderditik begiratuta) baliatu daitezela sustatzeko har ditzaketen ekintzetan, baina eskubide hori baliatzea zaila izaten da ez badaude horretarako toki egokiak eta, aitzitik, bultzatu egiten da behar den tokian kultu-tokiak ezartzea sustatzen duten erabaki arauemaileekin.
108. Konstituzio-ikuspegitik egindako ekimenaren hasierako hurbilketa honetan, EKren 16. artikulua aipatzeaz gain, EKren 14. eta 9.2. artikulua aipatu behar dira.
109. Konstituzio Auzitegiak behin eta berriz azpimarratu du EKren 1.1. artikulua aldarrikatzen duen berdintasuna, gure ordenamendu juridikoko goi-mailako balioetako bat bezala aldarrikatzen duena, –justizia-balioarekin batera, Estatu sozialaren formari eta zuzenbide Estatuari dagokiena–, ez dela soilik adierazten 14. artikuluko berdintasunaren izaera formalean (horrek, printzipioz, badirudi bereizketa arbitrarioak sortzeari uko egiteko betebeharrak bat inplikatzeko duela soilik), baita EKren 9.2. artikuluan jasotakoaren funtsezko alderdian ere. Azken horrek botere publikoak behartzen ditu gizabanakoen eta taldeen askatasuna benetakoa eta eraginkorra izateko inguruabarrak sortzera (besteak beste, KAE 216/1991, azaroaren 14koa eta KAE 13/2009, urtarrilaren 19koa).
110. Aurreproiektuak nabarmendu egiten du eliza, erlijio-konfesio eta -komunitate guztiek diskriminaziorik gabeko trataturako duten eskubidea eta hainbat edukik gogoratzen dute hori aplikatu behar dela eremu arautuan.
111. Horien artean nabarmentzen da aipatu egiten dela printzipio inspiratzaileen artean tratatu berdinerako bermea –2.1. b) eta d) artikulua– eta 2.2. artikuluko zuzeneko eta zeharkako

diskriminazio-kontzeptuak txertatzen direla, proiektatutako araubidearekin bat sor daitezkeen kasuetara egokituta.

112. Aukera honek balorazio positibo bat merezi du EKren 14. artikuluaaren espezifikotasuna dela eta; izan ere, bere berezitasunak (izaera erlazionala eta autonomoa duelako) saihestu egiten du legegintza aldetik era bateratuan, eta orokorrean, garatu ahal izatea, berdintasuna ezin delako formulatu modu abstraktuan; aitzitik beti jokutzen du eremu eta erlazio juridiko zehatzen arabera. Beraz, eremu sektorial horietan edo erlazio horietan arauak ematean, atera behar dira ondorioak–aurreproiektuak egiten duen bezala– berdintasun-eskubide/-printzipioaren jokotik.

C) Eskumenen banaketa

EKren 149.1.1 artikulua:

113. Aurreproiekturako, funtsean, bi muga daude jokoan: lehenengoa da, komuna dena legegile arrunt guztientzat –baita estatukoarentzat ere–, lege organikoarentzat gordetako erlijio-askatasunerako eskubidearen zuzeneko garapenak definitutakoa (zeinen irismena eta zentzua aztertu berri ditugun) eta, bigarrena, Estatuari dagozkion eskumen-tituluetatik eratorritakoa EKren 149.1. artikuluaaren arabera eta, kasu honetan, oinarrizko eskubide batekin duen lotura dela eta, EKren 149.1.1. artikuluaaren tituluaren zentratzen da.
114. Eskumen-titulu hau, konstituzio-jurisprudentziaren bilakaera luze eta neketsu baten ondoren (besteak beste, EKA 61/1997; 154/1998, 173/1998, 188/2001, 184/2012, 3/2013), behin betiko bereizita gelditu da eskumen-titulu autonomo gisa, EKren 14. eta 139.1. artikuluekiko bereizita, ez baita mugitzen estatuko oinarri/autonomiako legeria logikaren barnean, eta ez da Estuari edozein sektore edo gaitan sartzen uzten dion titulu horizontal bat. Eduki propioa du, ez da hondar-edukia, eta bere xedea da arautzea eskubidearen eduki primarioa, oinarrizko posizio juridikoak eta horiekin beharrezko eta hurbileko erlazioa duten irizpideak. Estatuko legegileak nolabaiteko bereizteko marjina du oinarrizko baldintzak ezartzean, nahiz eta eskumen-titulu honen erabileran zehatzen direnak nahitaezkoak eta beharrezkoak izan behar duten berdintasuna bermatzeko eskubidea baliatzen denean. Horregatik, bateraezinak dira diseinu amaitu eta osatu batekin, izan daitezke hala xedeari edo eskubidea baliatzeko ahalmen, betebeharrak, gutxieneko edo ezinbesteko betebeharrak egokitzen zaizkien eremu materialari buruzkoak nola eskubidea baliatzeko aukera ematen duen antolamendu-esparruari buruzkoak.
115. Orain arte, Konstituzio Auzitegiak erlijio-eskubidearekin hiru aldiz aztertu du EKren 149.1.1. artikuluko eskumenen zerrenda.

116. Lehenengoa, EKA 207/2013, abenduaren 5koa, da; bertan, bere doktrinaren ildo nagusiak ezartzen ditu eta horiek errepikatzen ditu –kasuan kasuko egokitzapenekin– ondorengo KAEetan: 54/2017, maiatzaren 11koa, eta 13/2018, otsailaren 8koa.
117. Aurreproiektuarekin zuzeneko lotura duenez, gure azterketak maiatzaren 11ko KAE 54/2017n jarriko du arreta.
118. Epai horretan, besteak beste, ondorioztatzen da bat datorrela 27/2013 Legearen, abenduaren 27koaren, toki-administrazioaren arrazionalizazio eta iraunkortasunari buruzkoaren (aurrerantzean, TAAIL) hamazazpigarren xedapen gehigarriko eskumen-banaketaren ordenarekin. Horrek lehenengo aldiz sartzen du estatuko ordenamenduan kultu-tokiak irekitzeko arau bat.
119. Katalunian kultu-zentroen uztailaren 22ko 16/2009 Legea onartu zen. Lege hark udal-lizentzia espezifiko bat ezartzen zuen kultu-zentroak ireki eta erabiltzeko.
120. TAAILen hamazazpigarren xedapen gehigarriak hau adierazten du hitzez hitz:

Kultu-tokiak irekitzeko, elizek, erlijio-konfesioek edo -komunitateek horien nortasun juridiko zibila egiaztatu beharko dute Erljio toki-entitateen Erregistroak xede horrekin igorritako ziurtagiriaren bitartez; bertan, osatu nahi den gurtzarako lekuaren kokalekua agertuko da. Ziurtagiri hori lortu ostean, izapideak Toki-araubidearen oinarriak arautzen dituen apirilaren 2ko 7/1985 Legearen 84.1.c) artikuluan xedatzen denaren arabera egokituko dira; hala ere, dagokion hirigintza-lizentzia eskuratu beharko dute.
121. Konstituzio Auzitegiak araua baliozkotu du eta uste du oinarrizko baldintza dela erlijio-askatasunaren eskubidea baliatzeko, EKren 149.1.1. artikulua mende eman baita.
122. Gure ondorengo azterketarako, Konstituzio Auzitegiaren arrazoiketak arretaz aztertzea interesatzen zaigu.
123. Lehenik, auzitegiak egiaztatu du arauaren, nahiz eta prozedura-arau bat ezartzen duen, xedea hau dela: «Sustatzea EKren 16. artikuluko erlijio-askatasunerako oinarrizko eskubidea balia dadila» eta helburua hau da: «Karga burokratiko arintzea kultu-tokiak irekitzean eta, horrekin, erlijio-askatasuna balia dadila erraztea»
124. Xedapen gehigarri horrek eskubidea baliatzeko oinarrizko baldintza bat duen ala ez bereizteko, erreskatatu egiten du EAELoren 7.1. artikuluan xedatutako eta konfesio desberdinekin sinatutako akordioetan txertatutako onura fiskalen emakida aztertu zuen azaroaren 5eko KAE 207/2013ko doktrina eta ondorioztatu zuen EKren 149.1.1. ex artikuluan ezarritako berdintasunaren oinarrizko baldintza bat zela.

125. Doktrina horretatik TAAIL aztertzean, Auzitegiak gogoratzen du EK, alde batera utzi gabe Estatua akonfesionala den heinean erlijioaren aldetik neutrala dela, botere publiko guztiei zuzendutako agindu bat ezartzen diela Eliza Katolikoarekin eta gainerako konfesioekin lankidetzaharremanak izateko (KE 16.3. art.) eta horrekin batera «botere publikoei eskatzen zaie jarrera positiboa izatea erlijio-askatasuna era kolektiboan baliatzeko (EKA 46/2001, otsailaren 15ekoa eta 38/2007, otsailaren 15ekoa), oinarritzko askatasun hori benetakoa eta eraginkorra izateko baldintzak susta ditzaten (EK 9.2. art.), hala indibidualki nola kolektiboki».
126. Erlijio-askatasunerako eskubidearen kanpoko dimentsioaren ikuspegian, zehazki honi dagokionez: «Erlijio-fenomenoaren adierazpenak diren jarduerak baliatzeko aukera, kasu honetan subjektu kolektiboak edo komunitateek beren gain hartua» (EKA 46/2001, otsailaren 15ekoa, OJ4; eta 128/2001, ekainaren 4koa, OJ 2), Auzitegiak testuinguruan jartzen ditu hala akordioak gauzatzeko eginkizuna nola «erlijio-sinesmenen eta kultu-ekintzen praktika eraginkorra errazteko akordioak, baita herritarrek horietan parte-hartzea ere» eta hau ondorioztatzen du: «Konstituzio-garrantzia duten jarduerak egitean babestera eta sustatzera bideratutako estatuko ekintzak dira eta, beraz, interes orokorrekoak dira, Zuzenbidearen Estatu sozialari dagozkionak (EKren 1.1. art.)».
127. Doktrina hau TAAILen xedapenaren azterketara eramatean Auzitegiak hau zehazten du: «Kontuan izanda, uztailaren 5eko 7/1980 Lege Organikoaren arabera, Konstituzioak bermatutako 'erlijio- eta kultu-askatasuna barnean hartzen duela' 'Elizek, Erlijio Konfesio eta Komunitateek erlijio-helburuekin kulturako edo biltzeko tokiak ezartzeko duten eskubidea (2.2. artikulua)'. Behar bezala erregistratutako erakunde hauei erantzukizunpeko adierazpenaren edo aurretiazko jakinarazpenaren bidez kultu-tokiak irekitzeko aukera emanda, 27/2013 Legearen hamazazpigarren xedapen gehigarriak ezarri du, EK 149.1.1. ex artikulua, berdintasunerako oinarritzko baldintza bat erlijio-askatasunerako eskubidea baliatzean eta horrek, jakina, ez du alde batera uzten lege-eskakizunak ex post betetzea. Gainera, manu polemikoa kultu-tokien irekiera aurretiazko jakinarazpenaren edo erantzukizunpeko adierazpenaren araubidearen mende jartzera mugatzen da 'alde batera utzi gabe dagokion hirigintza-lizentzia lortu beharra', hau da, araututako jarduera pribatuaren beste dimentsio batzuei esku hartzeko dagokien modua ezarri gabe (esaterako, obren baimenak eskatzea) eta autonomia-eskumenetan eragin gabe hirigintzaren arloan».
128. Konstituzio Auzitegiak adierazitakoaren arabera, aurreproiektua behartuta dago TAAILen hamazazpigarren xedapen gehigarria errespetatzera eta, horrela egiten du, berariaz jasotzen baitu 8.1. artikuluan kultu-toki bat ireki aurretik horren jakinarazpena egiteko betebeharra.
129. EKren 149.1.1. artikulua estatuko tituluaren jokoak beste proiektio batzuk ditu ekimenean.
130. Horrela, Konstituzio Auzitegiak kontuan hartu du, halaber, elizekin, erlijio-konfesioekin eta -komunitateekin sinatutako lankidetzakordioetako eduki batzuek (esaterako, etekin fiskalek) Estatuak EKren 149.1.1. artikuluan xedatzen diren eskumen

esklusiboaren babesean hartutako oinarrizko baldintzak izan ditzaketela. Eskumen eskusiboa izatea, «... erlijio-konfesioek (dagokien erregistro publikoan inskribatu, eta lankidetzakordioak sinatu dituztenak) duten konstituzio-garrantzian justifikatzen da, Konstituzioak aldarrikatzen dituen helburuak lortzeko eta, zehazki, erlijio- eta kultu-askatasunerako oinarrizko eskubidea bermatzeko, hala indibidualki nola kolektiboki» (KAE 207/2013).

131. Aurreproiektua akordio horiek kontuan hartuta berrikusita (aipatutako 24/1992 Legea, azaroaren 10ekoa; 25/1992 Legea, azaroaren 10ekoa eta 26/1992 Legea, azaroaren 10ekoa), ez da dago proiektatutako araubidea materialki baldintza dezakeen xedapenik.
132. Kontuan izan behar da aurreproiektuak, Kataluniako 16/2009 Legean, uztailearen 22koan, jasotako antzeko formula batekin, bere lehenengo xedapen gehigarrian adierazten duela legea horrela interpretatu behar dela: «Alde batera utzi gabe Egoitza Santuarekin sinatutako akordioak eta Estatuak Elizekin, Erlijio Konfesioekin eta Komunitateekin sinatutako lankidetzakordioak onartzen dituzten lege-lerruneko arauak».
133. Adieraz daiteke —doktrinaren batek egiten duen bezala— 2.1. artikulua jasotzen duen «kultu-tokiaren» nozioak —idazketa berdinarekin aipatutako hiru legetan— oinarrizko baldintza bat duela erlijio-askatasunerako eskubidearen kanpoko dimentsio kolektiboan tratatu berdina bermatzeko.
134. 2.1. artikulua hau adierazten du hitzez hitz: «Ondorio guztietarako, Elizei dagozkien kultu-tokiak dira [inskribatutako konfesio bakoitzari] era iraunkorren eta eskusiboan kulturako edo erlijio-praktikarako bideratuta dauden eraikin edo lokalak, dagokion Elizak horrela egiaztatzen duenean.».
135. Aurreproiektuaren 4. artikuluko «kultu-toki edo -zentroaren» definizioak, batetik, oinarrizko baldintzaren hiru alderdiak biltzen ditu: (i) jendea biltzen den eraikin, lokal edo aretoetarako da; (ii) nagusiki edo era iraunkorren kultua praktikatzeko, erlijio-helburuko bilerak egiteko eta horrelako jarduerak prestatzeko edo praktika jasotzeko dira, eta (iii) berariaz horrelakotzat, hau da, kultu-zentrotzat onartu ditu nortasun juridikoa duen (hau da, Erakundeen Erregistroan inskribatuta dago) elizak, erlijio-konfesioak edo -komunitateak.
136. Bestalde, definizioak errespetatu egiten du Konstituzio Auzitegiak autonomia-arauetan ezarri dituen estatu-arauetako edukiak errepikatzeko irizpideak.
137. Oinarrizko eskubidearen eduki gisa inskripzioaren eraketarekin koherentzian, Erlijio Erakundeen Erregistroa arautzen duen uztailearen 3ko 594/2015 Errege Dekretua, azken xedapenetatik lehenengoak deklaritzen duenaren arabera, EKren 149.1.1. artikuluko eskumena baliatzeko eman da; hala, adierazi behar da, gure azterketarako, inskribatutako erakundeek, halaber, eska dezaketela kulturako beren tokiak idaztea (17. artikulua).

Autonomia-eskumena.

138. Batzordeak ez du ikusten gai problematikorik EAEk proiektatutako edukia duen arau bat emateko eskumenari dagokionez.
139. Euskadiko Autonomia Estatutuak ez dauka eskumen-xedapen espezifikorik erlijio-askatasunerako; hala, hasierako estatutu-testuetan ohiko jarraibidea izan zena eta berritutako estatutu batzuetan partzialki aldatu dena jarraitzen da.
140. Zehazki, 2006ko Kataluniako Autonomia Estatutuak (KAE) 161. artikuluan eskumen-esleipen hau jasotzen du:
161. artikulua. Erlijio-erakundeekiko harremanak.
1. Generalitateak eskumen eskusiboa du Katalunian diharduten erlijio-erakundeen arloan; eskumen horrek bere barnean hartuko ditu, egoera edozein dela ere, erakunde horiek beren jardunak gauzatzeko Generalitatearen eskumenen esparruan lankidetzaz eta elkarlan-mekanismoak arautzea eta ezartzea.
 2. Generalitateari dagokio erlijio-askatasunaren inguruko gaietako eskumen betearazlea. Eskumen horrek barruan hartuko ditu, beti:
 - a) Erlijio-erakundeei buruzko Estatuko erregistroa kudeatzen parte hartzea, beren jarduna Katalunian burutzen duten erlijio-elkarteak, -konfesioak eta elizak direla-eta, betiere, legeetan ezarritakoarekin bat etorrira.
 - b) Erlijio-erakundeei buruzko Estatuko Erregistroan jasota dauden erlijio-elkarteekin, erlijio-konfesioekin eta elizekin Generalitatearen eskumenen esparruan lankidetzak akordioak eta -hitzarmenak sinatzea.
 - c) Erlijio-erakundeei buruzko Estatuko Erregistroan jasota dauden erlijio-elkarteekin, erlijio-konfesioekin eta elizekin Estatuak sinatuta dituen lankidetzak akordioak eta -hitzarmenak sustatzea, garatzea eta betearaztea Generalitateak dituen eskumenen esparruan.
 3. Erlijio-erakundeei buruzko gaietan Estatu osorako eginkizunak esleituta dituzten organoetan lankidetzan jarduten du Generalitateak.
141. Aurreikuspenaren konstituzionaltasuna ekainaren 28ko 31/2010 KAEn deklaratu zen; izan ere, 3. apartatuko aurkaratzea aztertu zuen, errekurtsogileek uste baitzuten eragozpen bat sortzen zuela estatuko eskumenak baliatzean.

142. Auzitegiak berriz adierazi zuen lankidetzak, boterea lurraldeen artean artikulatzeko gure sistemaren berezko printzipioak, aholkatzen duela elkarlanerako eta lankidetzarako teknikak edo mekanismoak martxan jartzea, bereziki zeharkako eskumenen edo eskumen konkurrenteen kasuan. Era berean, kontuan izan zuen Generalitateak eskumen eskusiboa hartu zuela bere gain erlijio-erakundeen arloan eta eskumen betearazlea erlijio-askatasunaren arloan (KAEn 161.1. eta 2. artikulua), eta berretsi zuen, batetik, Autonomia Estatutuak –autonomia-erkidegoaren oinarrizko arau instituzionala– jaso dezakeela, errekurritutako manuan gauzatzen den orokortasunarekin, formula kooperatibo bat eta, bestetik, estatuko legegileari egokituko zaiola erabateko askatasunarekin zehaztea borondatezkotasunak bereizten duen lankidetzaren horren artikulazioaren eraketa, irismena eta modua.
143. Antzeko edukia du Kanarietako Estatutuaren 112. artikulua –Kanarietako Estatutua berritzeko azaroaren 5eko 1/2018 Lege Organikoa–.
144. Halere, Euskadiko Autonomia Estatutuaren isiltasuna ez da oztopo bat aurreproiektuaren bideragarritasunerako; izan ere, txertatzen dituen neurri guztiek dagokien kokapena dute EAEko eskumenetan.
145. Hain zuzen, konstituzio-doktrina sendotua denez, eskumen-azterketa ez da abstraktua, baizik eta arau-eduki zehatzei erreparatuta egin behar da.
146. Kasu honetan, aurreproiektuak, laburbilduz, hauei guztiei buruzko xedapenak ditu: (i) administrazioek kontuan izan behar dituzten arauak elizei, erlijio-konfesioei edo -komunitateei batzuetan ekipamendu eta toki publikoak edo ondareak laga behar dizkienean erlijio-izaerako aldizkako jardueretarako (5. artikulua); (ii) kultu-tokiak ezartzeko behar beste gune erreserbatzea hirigintza-antolamenduaren planetan (6. artikulua); (iii) kultu-toki edo -zentroak irekitzeko, aurretiazko jakinarazpena, hirigintza araudia eta zehazten diren segurtasun- eta osasungarritasun-baldintza material eta teknikoak bete behar dira (7tik 10era bitarterako artikulua); (iii) udalek har ditzaketen neurriak ez-betetze kasuetan (11. artikulua); eta (iv) elkarrizketa eta lankidetzarako organo bat sortzea autonomia-erkidegoaren eta hainbat eliza, erlijio-konfesio eta -komunitateen artean (12. eta 13. artikulua).
147. Konstituzio Auzitegiak lehen aipatutako doktrinan azaldutako arrazoibideari jarraituta, lehenik, Euskadiko Autonomia Estatutuaren 9.2. artikulura jo behar dugu; izan ere, nahiz eta ez eduki eskumenak esleitzen dituen klausula bat, ekintza positiborako agindu bat du (EKren 9.2. artikuluko arrazoi berdinarekin) EAEko botere publikoentzat: «Hiritarren oinarrizko eskubide eta betebeharren erabilpen egokia zaindu eta bermatuko dute» —a) apartatua—; «Gizabanakoaren eta berori sartuko den taldeen askatasuna eta berdintasuna zinezkoa eta egiazkoa izan daitezen, diratekeen oztopoak erazteko eta aldeko kondizioei eragiteko neurriak hartuko dituzte.» —d) apartatua— eta «Euskal Herriko politika, ekonomia, kultura eta gizarte alorretako bizitzan hiritar guztien parte hartzea erraztuko dute.»—e) apartatua—.

148. Manu horrek, kasu honetan, dimentsio berezia du, zeren, azaldu dugun bezala, erlijio-askatasuna onartzean Konstituzioak botere publiko guztiei dagokien betebeharrak espezifikoki bat ematen baitie: «Jarrera positiboa izan behar dute erlijio-askatasuna era kolektiboan baliatzeari dagokionez (KAE 46/2001, otsailaren 15ekoa eta 38/2007, otsailaren 15ekoa) askatasun hori benetakoa eta eraginkorra izateko inguruabarrak sustatze aldera (EKren 9.2. art.) hala indibidualki nola kolektiboki» (aipatutako KAE 207/2013; 54/2017 eta 13/2018).
149. Konstituzio Auzitegiak jarraitutako ildo berdinean, lehenik egiaztatu behar da, nahiz eta aurreproiektua funtsean hirigintzarekin erlazioatutako gaiei buruzkoa izan, helburuen artean duela oztupoak kentzea edo baldintzak hobetzea EAEn elizek, konfesioek edo komunitateek kultu-zentroak ireki ahal izateko eta, horrela, erlijio-askatasunerako eskubide kolektiboa eta indibiduala baliatzen dela bermatzeko.
150. Hau da kontuan hartu beharreko ikuspegi primarioa; aurreproiektuak helburu orokor bat du: «Gure gizarteko elkarbizitza eta erlijio-aniztasuna babestea» —1. artikulua—, eta hori lortzeko neurri orokorrak ezartzen ditu —Erligioen Arteko Kontseilua sortzea—, baita zehatza ere, elizek, erlijio-konfesioek eta -komunitateek EAEn kultu-zentroak ireki ditzatela errazteko, berdintasun-baldintzetan, edozein diskriminazio baztertuz.
151. Logikoki, Euskadiko Autonomia Estatutuaren 9.2. artikuluan ezartzen diren ekintza positiborako neurriak EAEk duen eskumenen barnean moldatu beharko dira.
152. Dagokion lehenengo eskumen-eremu gisa dago —presentzia handiarekin— «Lurralde, itsasertza, hirigintza eta etxebizitzaren antolamenduan» eskumen eskusiboa izatea, EAEn esleitzen baitio Euskadiko Autonomia Estatutuaren 10.31. artikulua.
153. Eskumen honek eskumen-babesa ematen dio proiektatutako araubide osoari (6., 7., 8., 9., 10 eta 11. artikulua). Hirigintza arloko autonomia-eskumenari dagokionez, nahikoa da gogoratzea konstituzio-doktrina sendotu batek (guztien eredu, KAE 61/1997) bere barnean sartzen duela doktrinaren eduki natural gisa autonomia-legegileak ezarritako hirigintza-eredua, baita aukeratutako eredua aplikatzeko erabili behar diren plangintza-teknika eta tresnen diseinua ere.
154. Eskumen horretan sartzen da hirigintza-antolamenduko planen edukia autonomia-legegileak zehaztu beharra eta bertan daude erkidego-ekipamenduei buruzko zehaztapenei buruzkoak (6. artikulua).
155. Kultu-zentroak irekitzea hirigintza-lizentzien araubide orokorraren mende egoteari dagokionez (7. artikulua), hori hirigintza-arloko eskumenaren barneko sektore bat da; hori Konstituzio Auzitegiak berak onartzen du lehen aztertutako KAE 54/2017n.
156. Arlo horri gehitu behar zaio Euskadiko Autonomia Estatutuak 11.1.a) artikuluan jasotzen duen «Ingurumen eta ekologia» arloa; izan ere, jarduera sailkatuen araubideko kultu-

zentroen irekierarako eta funtzionamendurako aplikazioa xedatzen duen 8.2. artikulua eskumen-oinarria indartzen du —gaur egun EAEko ingurumena babesteko otsailaren 27ko 3/1998 Lege orokorrak arautzen du—.

157. 10. artikulua, bestalde, kultu-zentroen irekiera eta erabilera pertsonen segurtasuna, instalazioen higiena eta hirugarrenen eskubidea zaintzeko ezartzen diren baldintza tekniko eta materialak betetzearen mende ezartzen du; beraz, hirigintza- eta ingurumen-eremuetan eskumen-babesa handitu egiten da osasuneko (Euskadi Autonomia Estatutuaren 18. artikulua) eta segurtasunaren (Euskadi Autonomia Estatutuaren 17. artikulua) arloko eskumenekin.
158. Azkenik, EAEko Erljioen Arteko Kontseilua sortzeari buruzko aurreproiektuaren zatia, eskumenen mailan, Euskadiko Autonomia Estatutuaren 10.2. artikulua onartzen duen bere burua antolatze ahalearen adierazpen bat da, alde batera utzi gabe hemen berriz ere agerian jartzen dela lotura handia dagoela ekimenaren eta Euskadiko Autonomia Estatutuaren 9.2. artikulua eta EKren 16. artikulua artean; izan ere, azken honetan botere publikoen akonfesionaltasun edo laikotasun positiboaren ideia hori eta elizekin, erlijio-konfesioekin eta -komunitateekin lankidetzaharremanak izateko agindua elkarrekin azaltzen badira ere, balizko lankidetzaneurrien artean jasotzen da elkarriketa eta lankidetzainstituzionalerako organo bat sortzea .
159. Azaldutako guztitik ondorioztatzen da, EAEk eskumena duela proiektatutakoa bezalako arau bat emateko.
160. Autonomia-eskumena barne-ikuspegitik aztertuta, aurreproiektuak ez dio eragiten erkidego barneko banaketari (Euskadiko Autonomia Estatutuaren 37. eta 41. artikulua eta autonomia-erkidegoaren eta bertako lurralde historikoetako foru-organoen erakunde komunaren arteko erlazioei buruzko azaroaren 25eko 27/1983 Legea), ezta lurzoru eta hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 Legearen arabera lurralde historikoek «hirigintzaren» arloan dituzten eskumenei ere.
161. Ikusten da, ordea, ekimenak udal-mailari —egite-prozedurak erakusten duen bezala— eragiten diola.
162. Hain zuzen, lurraldeko hirigintza eta antolamendua arautzen duten arauak ezartzeko eskumena EAeri badagozkio ere, EAEko udalek, Toki Araubidearen Oinarriak arautzen dituen (TAOL) apirilaren 2ko 7/1985 Legearen 25.2 a), b), f) eta j) artikulua araberan, eta Euskadiko tokiko erakundearen apirilaren 7ko 2/2016 Legearen 17.1.8) eta 9) artikulua araberan, dituzte eskumenak hirigintzako plangintzaren, kudeaketaren, betearazpenaren eta diziplinaren, hiri-ingurumenaren (kutsadura akustikoa babestea), herritarren osasungarritasuna babestearen arloan, araudiak sektore bakoitzean ezartzen dituen baldintzetan.

163. Aurreproiektuak, Euskadiko Tokiko Gobernuen Batzordeak ondorioztatu duen bezala, errespetatu egiten ditu udal-eskumenak.

III EDUKIAREN AZTERKETA

A) Artikuluei buruzko oharra

164. Jarraian adieraziko diren gogoetek organo sustatzaileari testuko eduki batzuei buruzko gogoetak eta iradokizunak egiten dizkiote, etorkizuneko arauak ordenamendu juridikoan txertatze osatuagoa izan dezan; horrela, segurtasun juridikoa irabaziko da, eragile juridikoen erregulazioa interpretatzea eta aplikatzea erraztuko da eta, laburbilduz, bere aginduan lortu nahi diren helburuak erdiesten lagunduko da.

5. artikulua:

165. Manuaren izenburua hau da: «Titulartasun publikoko ekipamendu edo guneak aldi batean edo noizean behin erlijio-xedeetarako erabiltzea » eta EAeko administrazio publikoen jabari publikoko edo ondare-ondasunak erabili ahal izatea jasotzen du, 1. apartatuko a) letratik d) letrara jasotzen diren kasuetan.
166. Apartatu honetan uztailaren 22ko 16/2009 Kataluniako Legearen 5. artikuluen arrastoa ikusten da, baina kasuen zerrendak manu honetan duen adibide-tonua itxuragabetuta gelditzen da aurreproiektuan.
167. Aurrekari honetan bezala, badirudi manuaren garrantzizko mezua dela gogoratzea (eta horrela indartzea) administrazio guztiek duten betebeharra «legearen aurrean berdintasun-eskubidea» errespetatzekoa, erlijio-konfesioek eta -komunitateek (jabari publikoko edo ondareko) ondasunak noizbehinka erabiltzeari buruzko erabakiak hartzen dituztenean.
168. Erabaki bakoitza Administrazioak hartu beharko du arautzen dituen funtsezko araudiaren arabera, aplika dakiekeen araubidearen arabera, adosten den erabilera edo lagapen motaren arabera, ondasun motaren –publikoa edo pribatua– arabera.
169. Iradokitzen da, horrelako erabakiak hartu behar dituztenean administrazioek kontuan izan behar dituzten araubideak desberdinak izanda, eranstea diskriminaziorik gabeko tratuari buruzko aginduaren ondoan, kasuaren arabera aplikatu beharreko araudiarekin bat egiteari buruzko berariazko igorpen bat.
170. Bestalde, badirudi «noizbehinkako erabilera» «puntual» hitzaren sinonimo gisa jaso nahi dela; eta gomendioa da ez erabiltzea «noizbehinkako erabilera» kontzeptua; izan ere, esaterako, EAeko Administrazio Orokorraren funtsezko araudian (azaroaren 6ko 2/2007 Legegintza Dekretua) gehienez hogeita hamar urtera arte luza daitekeen aldi baterako erabilera adieraz dezake (102. artikulua).

6. artikulua:

171. Manu hau, ikusi dugun bezala, hirigintza-eremukoa da, eta aurreproiektuaren alderdi nabarmenetako bat arautzen du.
172. Hirigintzaren sektorean, kontuan izatea komeniko litzatekeen terminologia tekniko eta espezializatua erabiltzen dute arauak. Iradokizuna ez da soilik legegintza-teknikari eragiten dion hobekuntza bat, zeren termino egokiak erabiltzea oso gomendagarria da, kontua izaten bada udalen hirigintza-antolamenduaren eremuan txertatu nahi den betebeharraren araubide desegoki edo osatugabe batek aplikazio-arazoak ekar ditzakeela eta txertatu nahi den eskubidea baliatzeko bermearen eraginkortasunari eragin diezaikeela.
173. Berriz adierazi behar da hirigintzako sektore arauemailea konplexua dela eta ez dagoela hirigintza-antolamenduko plan eta tresnak lantzeko eta onartzeko prozesutik kanpo; beraz, eremu horretan sartu nahi den edozein eduki, zehaztapen edo erregulazio berri segurtasun juridikoa zaindu behar du, zorrotza izan behar du eta argia izan behar du: zuzenbidearen munduan ziurgabetasuna negatiboa bada beti, hirigintzaren eremuan sortzen denean aplikazio-arazoak eta auziak –esperientziak adierazten duen bezala– ia ziurtatuta daude, zeren hirigintza-antolamenduaren funtzio publikoa baliatzeak sortzen dituen interesak asko eta desberdinak izaten dira (baita kontraerriak ere).
174. Aztertzen ari garen manuak EAEko autonomia-ordenamenduan jardungo du; horretarako, harmonikoki txertatu behar da lurzoru eta hirigintzaren ekainaren 30eko 2/2006 Legearen esparruan (LHL).
175. Horrela aitortzen da inplizituki zioen azalpenean, aditzera ematen denean LHLk xedapen lotesle bat duela ekipamendu batzuk nahitaez ezartzeko hirigintza-diseinua egin behar duen Administrazioarentzat, lege horretako 54.2.e) eta 57.2.e) artikulua berariaz aipatuta.
176. Adierazitako helburuarekin, organo sustatzaileak kontuan hartu beharko ditu gai hauek.
177. Artikuluak hainbat apartatutan aipatzen du «behar beste toki erreserbatu behar dela kultur-toki gisa eta erlijio-asistentzia emateko toki gisa erabiltzeko» –1. apartatua–, «jarduera horretarako erreserbatutako tokiak» –2. apartatua– edo «erlijio-ekipamenduen eta kultu-tokien kokaleku egokienak» –3. apartatua–.
178. Adierazpen desberdin horiek ez diote laguntzen segurtasun juridikoari, baina, printzipio hura zaintze aldera, adierazpen unibokoa aukeratzea gomendatzen duen eta interpretazioa eta aplikazioa errazteko testu juridikoan erabilera uniformeza zaintzea gomendatzen duen jarraibide teknikoari erantsi behar zaio, aztertutako artikuluan,

tokiak erreserbatzeko ezarri nahi den xedapen horrek soilik LHL diseinatzen duen sisteman izango dituela bere ondoreak.

179. LHLk, zioen azalpenean berariaz nabarmentzen duen bezala, plangintza orokorrari mekanismoak ematearen alde egiten du, esaterako, egitura-ordenamendua eta xehatua desberdintzeko mekanismoa. Nahi horren arabera, 50. artikuluan eta hurrengoetan bi ordenamendu-kategoriak bereizten ditu eta irizpide horrekin jarraitzen du hirigintza-antolamenduko planak sailkatzen dituenean (59. artikulua).
180. Egitura-ordenamenduari dagokio, beste helburu batzuen artean, sistema orokorren sarea zehaztea –LHLren 53.1.f) artikulua– eta xehatuari, tokiko sistemak zehaztea – LHLren 56.1.a) artikulua–.
181. LHLren 54. artikuluan, sistema orokorren zuzkidura-sarearen gutxieneko edukien artean hauek jasotzen dira: «Titulartasun publikoko ekipamendu kolektiboak erabilera hauetara bideratuak, esaterako, hezkuntzakoak, kulturalak, sanitarioak, laguntzakoak, kiroletakoak eta administraziokoak»–b) letra – eta «Ekipamendu kolektibo pribatuak, esaterako, merkataritzakoak, erlijiozkoak, kulturalak, irakaskuntzakoak, kiroletakoak, sanitarioak, laguntzakoak, zerbitzu tekniko eta garraioetakoak, eta interes publiko edo interes sozialeko gainerako ekipamendu pribatuak. Ekipamenduok ezin dira inola ere zuzkidura publikoen ordezkotzat hartu.» –e) letra–
182. LHLren 57. artikuluan adierazten da tokiko sistemen sareak, besteak beste, elementu hauek izango dituela: «Titulartasun publikoko ekipamendu kolektiboak; adibidez, hezkuntzakoak, kulturalak, sanitarioak, laguntzakoak, kiroletakoak eta administraziokoak. Xede horrekin erreserbatu beharreko lurzoruak ez dira izango 79. artikuluan ezarritakoak baino txikiagoak.» –b) letra – eta «ekipamendu pribatuak; adibidez, merkataritzakoak, kulturalak, hezkuntzakoak, kiroletakoak, sanitarioak, laguntzakoak, erlijiozkoak eta garraioak. Hartarako lurzoruak ez dira izango 79. artikuluan ezarritakoak baino txikiagoak.» –e) letra –
183. LHLren 58. artikulua preskribatzen du egitura izaerako eta xehatuen hirigintza-antolamenduaren zehaztapenen hierarkia-maila.
184. Labur esatearren, egitura-ordenamendua udalerraren beharrei erantzuteko ekipamenduez arduratzen da eta xehatua eremu batekoei erantzuten dieten ekipamenduez.
185. Espedientetik ondorioztatu behar da ez direla aldatu nahi adierazitako manuak; hala, eduki berri bat ezartzen da sistema orokorren edo tokikoen ekipamenduetarako eta, era berean, –nahiz eta ez izan era eztabaidaezinean–, ondorioztatu behar da ezarri nahi den erreserba hori sistema orokorren sareko ekipamendu kolektibo pribatuetan proiektatuko dela soilik [LHLren 54 2.e) artikulua] edo –badirudi ohikoena izango den kasua– tokiko sistemen sarearen ekipamendu pribatuetan [LHLren 57.2.e) artikulua], titulartasun publikoko ekipamendu kolektiboak kanpoan utziz [LHLren 54.a) eta 57.b)

artikuluak] –interpretazio-ildo berdinekoa da, lehen aipatu dugun zioen azalpenak egiten duen LHLren aipamena–.

186. Hori bada helburua, komeniko litzateke EAEko udalen betebeharra ezartzea LHLk erabiltzen duen eskema, kategoria eta terminologia aipatuta. Eta, eskema horretan, adierazitakoaren arabera, aurreproiektuaren helburua da EAEko udalerrien hirigintza-antolamenduaren planak, hala egitura-ordenamenduan nola ordenamendu xehatuan, erlijio-izaerako ekipamendu kolektibo pribatuetarako erreserbak ezartzea, udalerrri bakoitzean detektatutako beharren arabera.
187. Bestalde, 6. artikulua hau aipatzen du: «Hiri-antolamendu plan berriak» –1. apartatua–, horrek bi kontu sortzen ditu.
188. Batetik, «hiri-antolamenduaren plan» kontzeptua ez dago LHLn, «hiri-antolamendu plan orokor» kontzeptua erabiltzen baitu –LHLren 59.1.a) artikulua–.
189. Plan honen funtsezko edukia da (LHLren 61. artikulua), gutxienez, udal-mugarte osoaren egitura-ordenamendua eta hiri-lurzoru finkatuaren ordenamendu xehatua eta, balizko eduki edo aukerako gisa, lurzoru urbanizagarri sektorizatuaren eta hiri-lurzoru finkatuan sartu gabeko hiri-lurzoruaren ordenamendu xehatua.
190. Beraz, LHLren 59. artikuluko plan moten arabera, ohikoena aurreproiektuak itxuraz aipatzen dituen ekipamenduetarako erreserba hiri-antolamenduko plan orokorra ezartzea bada ere, litekeena da hori beste era bateko planetan jaso ahal izatea (adibidez, plan partzialak edo hiri-antolamenduko plan bereziak).
191. LHLrekin koherentzia izateko, organo sustatzaileak balioetsi behar du planaren nozio handiago batera jotzeko aukera (adibidez, hirigintza-antolamendua ezartzen duten udal-planak, aipatutako 59. artikulua erabiltzen duen eta kasu guztiak hartzen dituen adierazpena).
192. 1. apartatuari dagokionez, aipatzekoa da bertan plan berriei egiten zaien aipamena pixka bat asistematikoa dela. Legea etorkizunean onartzen diren plan guztiei aplikatuko zaie, beren indarraldia arautzen duten arauen arabera. Bestelako kontua da –hori xedapen iragankorren gaia da– zehaztea zer neurritan aplikatuko zaien erregulazio berria izapide-egoera aurreratuan dauden (lehenengo xedapen iragankorreko 1. apartatua behin betiko onartzea) edo indarrean dauden (xedapen horren 2. eta 3. apartatuak) hirigintza-antolamenduko udal-planei.
193. 6. artikulua 4. apartatuan jasotzen da elizek, erlijio-konfesioek eta -komunitateek parte hartu behar dutela udalaren hirigintza-plangintzako prozesuetan. Parte-hartze hori, manuaaren arabera, gauzatuko da «hirigintza-legerian aurreikusitako jendaurreko informazio eta lankidetzarako ezarritako baldintzetan.»

194. Erakunde horiek parte hartu ahal izateko, eskatzen da (i) egiaztatuta izatea beren nortasun juridikoa (hau da, Erljio Erakundeen Erregistroan inskribatuta egon behar dute) eta (ii) «dagokien udal-mugaratean errotuta egotea».
195. Lehenengo baldintza EAELOK babesten du, baina bigarrenerako justifikazioa aurkitzea zailagoa da, hirigintza-araudian ez baita jaso iradokizunak formulatzeko mugarik jendaurrean jartzeko aldiari, jendaurreko informazioaren izapidean parte hartzeko edo plangintza formulatu, izapidetu eta onartzean ezar daitezkeen herritarren parte-hartzerako mekanismoetan.
196. Logikoki, udal bakoitzak kontuan izango ditu udalerrian sortzen diren erlijio-kulturako beharrei eta toki-eskaerei buruzko datuak. GEEAk, lehen aipatutako Vergos Greziaren aurka kasuko 2004ko ekainaren 24ko epaian, kontsideratu zuen udalerrian errezorako etxe bat, udal-plangintza aldatzea eskatzen zuena, irekitzeko, behar soziala zegoen edo ez zegoen egiaztatzeko irizpide kuantitatiboa arrazoi legitimoa zela (GEEren 9.2. artikulua babesean) aldaketa hori ukatzeko.
197. Baina erlijio-erakundeek hirigintza-araudi orokorrak –manuak ez baitu berezirik edo gehigarririk ezartzen– xedatzen dituen bideen bidez hirigintza-antolamenduko planak lantzen parte hartzeko aukeraz ari garenean, parte-hartzea ezarpen jakin baten mende jartzea problematikoa da, kontuan izaten bada ez dagoela lege-mugarik edozein pertsonak –izan fisikoak edo juridikoak– parte hartzeko.
198. Ikuspegi honetan kontuan hartzekoa da nola justifikazio objektiborik gabe erlijio-erakundeentzat bestelako tratua sartzen duen baldintza mugatzaile batek, batez ere kontuan hartzen bada zabaltasunez onartzen dela hirigintza-sektorean (bertan herri-ekintza ere onartuta dago) herritarrek parte hartu behar dutela.
199. Horrela, LHLren 8. artikulua herritarren parte-hartzearen printzipioa termino zabaletan kontsaktatzen du: «Hirigintza-antolamendua formulatu, izapidetu, onartu eta betearaziko da parte-hartzea, bere forma guztietan, sustatuta eta erraztuta, Lege honetan berariaz aurreikusitako bermearekin» –1. apartatua–, berariaz onartuko da interesdun gisa agertzea, horretarako egiaztatu beharrik gabe legitimazio berezia duela plangintza izapidetzeko, betearazteko eta hirigintza-diziplinako prozeduretan (8.2.a) artikulua).
200. Hiri-lurzoru eta -birgaitzeari buruzko Legearen testu bateginaren 5. artikulua, urriaren 30eko 7/2015 Legegintzako Errege Dekretuak onartuak, bere e) apartatuan onartzen du, besteak beste, «herritar guztiek honetarako eskubidea dutela: .../... Lurralde-antolamenduko edo hirigintza-antolamendu eta -exekuzioko eta haien ingurumen-ebaluazioko edozein tresna prestatzeko eta onesteko prozeduretan egiazki parte hartzea, alegazioak, oharrak, proposamenak, erreklamazioak eta kexuak aurkeztuz, eta administratziotik erantzun arrazoitu bat jasotzea, administrazio horren eta kasuan kasuko prozeduraren araubide juridikoa arautzen duen legeriaren arabera.».

201. Elizek, erlijio-konfesioek eta -komunitateek parte hartzeari buruzko azken gogoeta gisa, balora daiteke kontsultarako izapide berezi bat txertatzea, udalak informazioa biltzeko plangintza-erabakiak hartu aurretik.
202. Hirigintza-sektorearen espezifikotasun eta konplexutasunari buruz lehen adierazitako arrazoiak direla eta, izapide horrek egite-prozeduratik kanpo egon beharko luke; beraz, LHLren 86. artikuluan aurreikusitako azterketen eremura birbideratu beharko litzateke.

7., 8. eta 9. artikulua:

203. Manu hauetan biltzen dira kultu-zentro bat irekitzeko egin daitezkeen esku-hartzeak.
204. 7. artikuluan adierazten da hirigintza-lizentzien (obra-lizentzia eta irekiera-lizentzia) araubide orokorraren mende daudela.
205. Jarraian, 8. artikulua «Kultu-zentroak irekitzeko jakinarazpena» izenburua duenak— bi eduki ditu.
206. 1. apartatuan, TAAIen hamazazpigarren xedapen gehigarrian transkribatu dugun xedatutako esku-hartzea aipatzen da.
207. Oinarrizko arauak autonomia-legegileari aukera ematen dio erantzukizunpeko adierazpena edo aurretiazko jakinarazpena aukeratzeko. Aurreproiektuak azken horren alde egin du; izan ere, intentsitate gutxienarekin esku hartzeko modua da, eta hori, ekimenak sustatu nahi duen kultu-eskubidea baliatzeko helburuaren ikuspegitik, erabaki egokia da.
208. Halere, hirigintza-lizentziekin edo jarduera eta instalazio sailkatuen (horien funtsezko araubidea eta prozedura-araubidea aurreproiektuak igorri behar duen beste arau batzuetan dago arautua) arloan esku-hartzearekin gertatzen denaren kontrara, kultu-tokiak irekitzeko aurretiazko jakinarazpenaren kasuan, TAAIen hamazazpigarren xedapenaren esparruan, izapide horren araubide juridikoak konfiguratu behar du, alde batera utzi gabe ondorengo araudi-lankidetzaz.
209. Ikuspegi horretan, positiboa izango litzateke 1. apartatuko mezua osatzea, gutxienez, adierazteko kultu-zentro bat ireki baino lehen aurretiazko jakinarazpen bat aurkeztu behar dela udalean eta bertan adierazi behar dela Erljio Erakundearen Erregistroak egindako ziurtagiri bat dutela. Ziurtagiri horrek egiaztatuko du elizaren, erlijio-konfesioaren edo -komunitatearen nortasun juridikoa eta kultu-zentroaren kokapena jasoko da.
210. Iradokizun hori alde batera utzita, arreta berezia eskatzen duen alderdi bat dago.

211. 8. artikuluan bertan, 2. apartatuan, gogoratzen da kultu-zentro baten irekiera jarduera eta instalazio sailkatuei buruzko araudiaren mende egon daitekeela. Gaur egun EAEko ingurumena babesteko otsailaren 27ko 3/1998 Legean dago jasoa.
212. Egite-espedientetik ondoriozta daiteke, 2. apartatua Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Sailak egindako proposamenetik datorrela. Halere, proposamen horrekin batera dauden arrazoiak irakurrita (199tik 203ra bitarteko folioak) ondorioztatzen da, hasierako ideia dela proiektatutako arauan ez dagoela izapide espezifikorik erlijio-jardueragatik.
213. Alegazioetan hau adierazi da espresuki: «...Sail honek interpretatu duen bezala, aurreproiektuaren nahia ez bada kultu-lokaletarako eta erlijio-ekipamenduetarako lizentzia sektorial espezifiko berri bat sortzea, iradokitzen da artikulatuan aplikatu beharreko araudira igortzea». Premisa horrekin eduki hau sartzea proposatu zen:
8. artikulua.- Udalaren esku-hartzea kultu-lokalak eta gainerako erlijio-ekipamenduak irekitzeko jarduera sailkatuen arloan.
- Kultu-lokalen eta gainerako erlijio-ekipamenduen irekiera eta funtzionamendua EAEko ingurumena babesteko otsailaren 27ko 3/1998 Lege Orokorrean araututako jarduera eta instalazio sailkatuen araubidearen mende daude.
214. Halere, nahiz eta hasierako lizentzia sektoriala (arauaren lehenengo zirriborroetan agertzen zena) desagertu, kultu-zentroak irekitzeko aurretiazko jakinarazpenak iraun egiten du. Eta, nahiz eta egiazki esku hartzeko maila intentsitate gutxiagokoa izan, kultu-zentroen irekierari lotutako izapide bat da eta hori ere beste udal-prozedura batzuen xedea da.
215. Aipatutako sailak ere azaltzen duen bezala, gaur egungo jarduera sailkatuen araubidearen arabera, «kultu-lokaletan eta gainerako erlijio-ekipamenduetan egiten den jarduera, –salbuespenak izan ezik– jarduera sailkatuen aurretiazko jakinarazpenaren araubidearen mende egongo litzateke»
216. Beraz, oraingoz alde batera utzita obren hirigintza-lizentzia, kultu-zentro baten irekiera aurreproiektuaren aurretiazko jakinarazpenaren mende eta jarduera eta instalazio sailkatuen araudiaren arabera aplikatu beharreko izapideen mende egongo da (era berean, beste arau sektorial batzuek ere eragin diezaiokete, adibidez, autobabes-planei buruzko araudiak).
217. Bi izapideak, bestalde, beharrezkoak dira kultu-zentroa irekitzeko (ez da nahikoa jarduera sailkatuaren aurretiazko jakinarazpena ezta kultu-zentroaren irekieraren aurretiazko jakinarazpena), gero 11. artikulua onartzen duen bezala.

218. Horri erantsi behar zaio, aurretiazko jakinarazpenaren (APELen 69.3. artikulua) lege-konfigurazioaren arabera, hori aurkeztuz gero jarduera has daitekeela; beraz, ez dirudi aurreproiektuan saihestu daitekeenik baldintza horretatik datorren egoera jasotzen duen xedapenen bat (bestela, komuna da beste eremuetan, esaterako, jendaurreko ikuskizunen eta jolas jarduerenean).
219. Balizko formula bat izango litzateke adieraztea, jarduera sailkatuaren aurretiazko jakinarazpenetan, 3/1998 Legearen arabera –edo ordeztzen duen araudiaren arabera– bildu behar diren baldintzez gain, erlijio-erakundeak jakinarazi beharko duela Erlijio Erakundeen Erregistroaren ziurtagiria duela. Kultu-zentroen kokapena jasoko da ziurtagiri horretan.
220. Kultu-zentroa irekitzeko obren lizentzia bat lortu behar bada aurrez, aurretiazko jakinarazpenarekiko koordinazioa 3/1998 Legearen 61.1. artikuluko sistemaren bidez bideratu daiteke. Horren arabera, obren lizentzia bat eskatzen zaion udalak ezin du eman lizentzia hori aurrez ez badu egiaztatzen jarduera sailkatuen araubidea betetzen dela.
221. EAEn kultu-zentro baten irekierari aplika dakioken araubidearen erregulazioari argitasun eta segurtasun juridiko handiagoa emateko, organo sustatzaileak kontuan hartu beharko ditu gogoeta hauek.
222. Lehenik, 8. artikulua gorde daiteke eskusiboki arautzeko bere izenburuak iragartzen duena eta TAAIlerako igorpena ordeztu (edo osatu) kultu-zentroak irekitzeko aurretiazko jakinarazpenaren erregulazio batekin, adierazitako ildoan.
223. Bigarrenik, –7. artikuluko irizpide berdina jarraituta– artikulua berri bat egin daiteke jasotzeko, kultu-zentroen irekiera jarduera sailkatuei buruzko erregulazioaren mende dagoela 8. artikuluan 2. apartatuan orain jasotzen diren baldintzetan, eta sailaren proposamen sektorialean zegoen izenburua erreskatatuta. Era berean, esku-hartze hau lotu daiteke 10. artikuluan ezarritakoaren arabera zehazten diren baldintza tekniko eta materialekin.
224. Hirugarrenik, komenigarria izan daiteke, EAEn kultu-zentro baten irekierari dagokion araubidea erabat uler dadin, balioestea erregelamendurako berariazko igorpen bat egitea (10.2. artikuluan aipatzen den berdina izan daiteke) gainerako prozeduretan ezar daitezkeen (hirigintzakoak edo jarduera sailkatuenak) kultu-zentroak irekitzeko aurretiazko jakinarazpena bideratzeko aukera ematen duten jarraibideak, erraztu egiten baitu oinarritzko eskubidea baliatzea, kultu-zentroak irekitzeko prozedura arin eta seguru bat ezartzeak.
225. 9. artikuluari dagokionez, antzematen da bere gogoratze-helburua, eta horrek erabateko zentzua du proiektatutako erregulazioan, kultu-zentroetan bestelako

jarduerak ere egin daitezke-eta (adibidez, jendaurreko ikuskizunen eta jolas jardueren araudian araututako batzuk), eta horiek egiteko aplikatu beharreko araudi sektorialean ezartzen dena bete beharko da.

10. artikulua:

226. Horien izaera kontuan hartuta, kultu-zentro edo tokiak ez dira «sarbide publikokoak»; beraz, gomendatzekoa izango litzateke manu honetan, aurreproiektuan zehar erabiltzen den izendapena: «jendea biltzen den kultu-zentro».
227. Kultu-zentroak jendea biltzen den tokiak dira, eta horietan kultuko, irakaskuntzako, asistentziako, prestakuntzako eta antzekoetarako jarduerak egiten dira, eta, beraz, artikulua honetan adierazten diren eta horiek ezartzeko erregelamendura igortzen duen segurtasunaren, osasungarritasunaren, irisgarritasunaren, babes akustikoaren eta antzekoen baldintzak bete beharko dituzte. Zehazten diren baldintza tekniko eta materialak betetzea izango da udalaren esku-hartzearen xedea jarduera sailkatuen araubidean.
228. 1. apartatuaren bigarren enuntziatua, egiazki, jarduera baten erregulazio osoari aplikatu beharreko printzipioak gogoratzeko adierazpen bat da (sektore publikoaren araubide juridikoaren urriaren 1eko 40/2015 Legearen 4. artikulua). Hori manuan txertatzeak zentzua du, ezarriko diren baldintzek zerikusia baitute oinarrizko eskubidea baliatzearekin.
229. Halere, manuaren barne-logikan, erregelamendu-arauemaileari zuzendutako mezu bat da eta hark kultu-zentroek bete beharreko baldintzak ezartzean kontuan izan beharko du; beraz, horren kokapena hirugarren apartatu berri bat izatea balora daiteke.

11. artikulua:

230. Printzipioz, udalak izan ditzaketen ahalmenak kultu-tokiek aplika dakiekeen araudia betetzen dutela bermatzeko, ordenamendu juridikoak legezkotasuna bermatzeko esleitzen dizkien orokorrak dira.
231. 1. apartatuak honako hau dio:
- 1.- Udalak indarrean dagoen araudian xedatzen diren baldintza tekniko eta materialak betetzea exijitu ahal izango du, betetze hori ezinbestekoa denean kultu-zentroaren segurtasun eta osasungarritasun publikoak ziurtatzeko. Baldin eta eskakizun horri erantzuten ez bazaio, eragindako erlijio-erakundeari entzun ondoren, Udalak itxiera, hustea edo erlijio-eskubidea edo -jarduera baliatzen jarraitzea eragozten duen edozein neurri hartu ahal izango du, baldin eta kultu-zentroaren irekiera eta erabileraren jakinarazpena ez badute egiten edo jakinarazpena izanda edo hirigintza-lizentzia

izanda, bertako edukia betetzen ez badute, lokalaren segurtasuna eta osasungarritasuna bermatzeko eskatzen diren arauak urratzen badituzte, edo nahitaezko hirigintza-lizentzia lortu arte edo exijitzen diren legezko eta erregelamenduzko baldintzen aurkako akats edo irregulartasunak zuzentzen dituzten arte.

Akats eta irregulartasunak zuzentzeko, legez ezarritako epea emango da, behar diren obren ezaugarri eta baldintza teknikoen arabera. Epea pasata ez badira akatsak zuzendu eta irregulartasunak konpondu, Udalak zentroa itxiko du.

232. Apartatuan hainbat kasu nahasten dira, eta horiek era egokian bereizi eta sistematizatzea komeniko litzateke.
233. Udalak eskumena du kultu-zentroei eska dakizkiekeen baldintza tekniko eta material guztiak betetzen direla egiaztatzeko indarrean dagoen araudiaren arabera (ez soilik segurtasun eta osasungarritasun publikoa ziurtatzeko).
234. Kontuan hartu gabeko errekerimendu bat aipatu baino lehen, zein esparrutan gertatu den deskribatu beharko litzateke.
235. Udalak –beti arrazoietan oinarritutako ebazpenarekin, erlijio-erakundea entzun ondoren– itxi edo zigilatu ahal izango ditu dagokien hirigintza-lizentzia ez duten edo eska daitezkeen aurretiazko jakinarazpenak aurkeztu ez dituzten kultu-zentroak.
236. Era berean, neurri horiek hartu baino lehen, kultu-zentroaren erlijio-erakunde titularri errekerimendu bat egin ahal izango dio detektatutako gabezia zuzentzeko, horretarako epe bat emanaz. Emandako epean ez bada eskatutakoa egiten, Udalak errekerimenduan adierazitako neurria hartuko du.
237. Udalak –beti arrazoietan oinarritutako ebazpenarekin, erlijio-erakundea entzun ondoren– kultu-zentroak itxi edo zigilatu ahal izango ditu, baldin eta horiek nahiz eta hirigintza-lizentzia izan edo aurretiazko jakinarazpena aurkeztu, pertsonen eta ondasunen segurtasuna edo osasungarritasun publikoa arriskuan jartzen duten hutsuneak badituzte.
238. Hartutako neurriak mantendu egingo dira, harik eta horiek hartzeko arrazoiak desagertzen diren arte.
239. Jasotako jarduketa publikoek kultu-askatasunaren oinarritzko eskubidea baliatzearekin lotura izateak, bermatzen du mezu bat txertatzea (artikuluaren 2. apartatuan orain agertzen denaren modukoa). Mezu horrekin indartu egingo da hartzen den neurri zehatzak zaindu nahi den ondasun juridikoarekin izan behar duen proportzionaltasuna

eta beti kontuan izango da kultu-askatasunaren oinarrizko eskubidea baliatzeari egindako eragina. Printzipio hori zehazteko, kultu-zentroaren instalazioen zigilatze partziala jaso behar da.

240. 3. apartatuaren amaieran deskribatzen diren neurrien helburuari dagokionez, artikulua ezartzen duen araubide osoa inspiratu behar duen printzipio bat da; beraz, izaera horrekin bat datorren kokapen bat iradokitzen da.

13. artikulua:

241. EAEko Erljioen Arteko Kontseiluak txosten eta irizpenen bidez esku-hartzeari buruzko funtzio bat jasotzen da, «Kultu Zentroen irekierako espedienteetan zuzenean edo zeharka diskriminazio-salaketak egiten direnean».
242. Badirudi aurreproiektuaren aurreko bertsioetan agertzen zen eta azkenean ezabatu zen 11. artikulutik (bitartekaritza-bideak) datorrela.
243. Oraingo idazketa leunagoa bada ere, uste dugu berriz formulatu beharko litzatekeela, badirudi-eta kultu-zentro bat irekitzeko prozeduran sartzea zaila den izapide bat txertatzen duela.
244. Prozedura hori arautua da (eta bereziki izaera horrek eskubidea baliatzea babesten du); beraz, bertan diskriminazio-salaketa bat ekar dezaketen administrazio-jarduketak izatea bideratu egin behar da –erlijio-askatasunaren eskubidearen lesioa era eraginkorrean zuzentzen dela bermatzeko–, jarduketa zehatzaren eta adierazten den prozedura-unearen arabera, lesionatutako eskubidea berrezartzeko ordenamendu juridikoak eskaintzen dituen bideen bidez.
245. Azkenik, auzitegiek kontrolatuko dute Administrazioak kultu-zentro bat irekitzearekin lotuta hartutako erabakia era objektibo eta arrazoituan justifikatuta dagoen ala ez, diskriminazio-traturik gauzatu gabe; izan ere, kasu horretan, tratu-diferentziak helburu legitimo bat izango du eta hori lortzearekiko proportzionala izango da.
246. Arrazoi berdinengatik, funtzio hau: «Aholkatzea kultu-toki eta -zentroak irekitzeko prozeduran erakundeek eta erlijio-konfesioak eskatuta planteatzen diren kontsultetan» prozedura hori hasi aurreko fasera mugatu beharko litzateke.
247. Funtzio honek: «Udalaren hirigintza-plangintzaren segimendua, elizen, erlijio-konfesioen eta -komunitateen presentziaren mapak eta EAEko udallerrietan horiek dituzten beharren diagnostikoak egiteko» lotura dauka EUDELeK egite-prozeduran formulatutako alegazioetako batekin; bertan, hau nabarmentzen zuen: «Mekanismoak diseinatu behar dira behar beste informazio lortzeko erlijio-konfesio desberdinei buruz eta arrazoizko jarraibideak diseinatu behar dira erlijio-errealitate horrek udal-mugarrean izan dezakeen bilakaerari buruz. Hirigintza-informazio hori,

hirigintza-ratio edo estandar forma izan dezakeena, ezinbestekoa da hirigintza-arloko eskumena baliatzeko eta era egokian neurtzeko ekipamenduen interesak eta beharrak eta azkenik hirigintza-antolamenduaren planetan aukera eman behar du plangintzak bere gain hartzen dituen erabakiak egokitzeko (2/2006 Legearen 4.2. art.)».

248. EAEn jarduten duten elizei, erlijio-konfesioei eta -komunitateei buruzko informaziorik ezari, aurreproiektua landu denean onartu dena, gehitu behar zaio udalerriek ere ez dutela alderdi horri buruzko informaziorik, beren alegazioan adierazi duten bezala, eta hori oztupo bat da aurreproiektuak aipatzen dituen ekipamendu-erreserbak ezartzerako orduan.
249. Hori ikusita, positiboa izan daiteke ebaluatzea 6.4. artikuluko xedapena eta EAeko Erlijioen Arteko Kontseiluari esleitutako funtzioa behar bestekoak diren plangintza zuzena zabaltzeko eta kultu-eskubidea baliatu dadila errazteko aurrez behar den informazioa lortzeko; izan ere, aurreproiektuan baldintza oso garrantzitsutzat jo da bertako irizpenarekin lortu nahi diren helburuak erdiesteko.

Bigarren xedapen gehigarria:

250. Adierazitakoaren arabera, EAELoren 5. artikulua jasotzen duen Erlijio Erakundearen Erregistroan inskribatzeak elizei, erlijio-konfesioei edo -komunitateei nortasun juridikoa ematen die eta legegile arruntak errespetatu behar duen oinarritzko eskubidearen funtsezko edukia osatzen du (azaldu den bezala, GEEaren doktrinaren zentzu berdinean).
251. Erregistro hori arautzen duen uztailaren 3ko 594/2015 Errege Dekretuak hau adierazten du: «Erregistro orokor eta bateratua da lurralde nazional osorako» eta, adierazi dugun bezala, emantzat deklaritzen da Estatuari EKren 1491.1. artikuluan (azken xedapenetatik lehenengoa) esleitutako kompetentzia baliatuta.
252. Ildo horretan, era berean, gogoratu behar da, Kataluniako Estatutuaren 161. artikulua –irizpen honetako 140. lerrokadan transkribatu da– Erlijio Erakundearen Erregistroarekiko autonomia-eskumena jasotzean ezartzen dituen baldintzei dagokienez, lankidetzahitzarmen bat formalizatu zela Estatuako Administrazio Orokorraren eta Kataluniako Generalitatearen Administrazioaren artean 2010eko irailaren 22an (BOE, 26koa, 286. zk.). Hitzarmen horren xedea zen Generalitatearen partaidetza artikulatzea Erlijio Erakundearen Erregistroaren kudeaketan eta Erlijio Askatasunerako Aholku Batzordean, partaidetza horren baldintzak legez ezarrita.
253. Gaur egun, Erlijio Erakundearen Erregistroa arautzen duen uztailaren 3ko 594/2015 Errege Dekretuak bere lehenengo xedapen gehigarrian xedatzen du autonomia-erkidegoekin lankidetzahitzarmenak sinatzeko aukera, dagozkien autonomia-estatutuetan

ezarritakoaren esparruan, autonomia-erkidegoek parte har dezaten Erljio Erakundeen Erregistroaren kudeaketan.

254. Jarduketa hauek berresten dute zaila dela EAE arauz sartu ahal izatea Erljio Erakundeen Erregistroaren «antzeko erregistro-tresna» bat eratzeko eremuan.
255. Bestetik, interpretatzen bada manuaren helburua dela ezartzea autonomia-erregistro batean inskribatuta egon behar dela trafiko juridikoari dagozkion egintza jakinak egiteko (hirigintza-lizentzia bat eskatzea, aurretiazko jakinarazpen bat aurkeztea edo ondasun publikoen noizbehinkako erabilera laga edo baimendu dadila eskatzea), eskakizun bat izango litzateke EAEko elizentzat, erlijio-konfesioentzat edo -komunitateentzat (ez zaiena eskatzen beste pertsona juridiko batzuei) baina ez da daturik ematen hori justifikatzeko, eta horri buruz ere ez da erraza identifikatzea inskripzio horrek babestuko lukeen ondare juridikoa.

B) Legegintza-teknikako oharrak

256. Jarraian, teknika arauemailearen iradokizunak adierazi dira lege-proiektuak, dekretuak, aginduak eta ebazpenak egiteko jarraibideetan, Gobernu Kontseiluaren Erabaki bidez 1993ko martxoaren 23an onartutakoetan, oinarrituta.
257. Aurreproiektuko artikuluen kopuruari erreparatuta, ez da beharrezkoa kapitulutan bereiztea. Bereizketa hori mantenduz gero, I. kapitulua «Xedapen orokorrak» zenbakitu egin beharko da.
258. Gomendatzen da arauak beren izen osoarekin identifikatzea testu osoan zehar, modu orokorrean egiten baita, nahiz eta 2.1.a) eta 4. artikuluetan erlijio-askatasunaren uztailaren 5eko 7/1980 Lege Organikoaren aipamen osoa txertatu behar den.
259. Komeni da testuan maiuskulen erabilera bateratzea (bereziki eliza, erlijio-konfesio edo -komunitateak aipatzen direnean).
260. 3.2. artikulua amaierako ideia, agian, argiago adieraziko da baldin eta aplikazioa berariaz aipatzen bada («horiek guztiek gai bakoitzari dagokion berariazko araudiaren arabera arautuko baitira; dena dela, lege honen iturburu diren printzipioak hartuko dituzte aintzat»). Artikulu honetako 3. apartatuan, manuak etorkizunean adieraztea hautatu denez, hobea izango litzateke aditzak aditz-denbora horretan jokatzea, baita EAEko kultura-ondarearen Legean ezarritakoaren aplikazioa zehazteko ere.
261. 3.3. artikuluari dagokionez, EAEko kultura-ondarearen uztailaren 3ko 7/1990 Legea aldatu behar da, eta EAEko kultura-ondarearen maiatzaren 9ko 6/2019 Legearekin ordeztu behar da. Azken lege honek ezartzen duen araubide berriaren arabera, jada ez dago apartatu honek aipatzen duen inbentariarik; beraz, aipatutako legearen

lehenengo eta bigarren xedapen gehigarrietan ezarritakoaren arabera, EAEko Kultura Ondarearen EAEko Erregistrora igorri beharko da.

262. Erregulazioa interpretatu eta aplikatzen lagunduko du testuan «kultu-toki edo -zentro» –4. artikuluan definitzen da— era bateratuan erabiltzen bada. Alde batera utzita idazketa LHLra egokitzeko komenigarritasunaren inguruan 6. artikuluko iruzkinean adierazitakoa, gainerako artikuluetan (7., 8. eta 9. artikulua) positiboa izango litzateke beti kultu-toki edo -zentro kontzeptua erabiltzea.
263. Helburu berdinarekin, gomendatzen da 6.2. artikuluan aipatzea hala erlijio-askatasunaren oinarrizko eskubidea nola erlijio- eta kultu-askatasunaren oinarrizko eskubidea.
264. 5. artikuluari buruzko iradokizuna jasotzen bada, koherentziaz, izenburuan «aldi baterako» terminoa kendu egin beharko litzateke.
265. Testuaren barne-koherentzia zaintzeko helburu berdina dela eta, 9. artikuluan ordeztu egin behar da adierazpen hau: «Erlijio-jardueraz bestelako jarduerak» honekin: «kultu-toki edo -zentroez bestelako jarduerak» edo antzeko batekin, erlijio-izaera izan dezaketen beste jarduera batzuk ere badaudelako baina ez direlako, 4. artikulua arabera, kultu-toki edo -zentroei dagozkienak.
266. 12.1. artikuluan, iradokitzen da hau ordezte: «Batzorde bat» honekin: «Batzordea», honen izaerari hobeto egokitzen zaiolako.
267. 13. artikulua barne-egitura jarraibideetan ezarritakora egokitu beharko litzateke: funtzioak zerrendatzean, alfabetikoki ordenatutako gidoiak letra minuskulekin ordeztu behar dira.
268. Gomendatzen dugu testua irakurtzea oharkabean egin diren transkripzio-akats txikiak zuzentzeko (adibidez, zehatz-mehatz ez bada ere, zioen zatiko hirugarren lerrokan, gaztelaniaz, «aquellos edificios» esapidearen aurretik dagoen «a» preposizioa kendu egin beharko litzateke; 3.2. artikuluan, berriz, preposizio hori gehitu beharko litzateke, gaztelaniaz, honen ondoren: «así como»; 10.2. artikuluan jarraitu 1. apartatuaren irizpidea «hirugarren pertsonak»).

ONDORIOA

Batzordearen irizpena da, txosten honen mamian egindako oharpenak kontuan hartu ostean, lege-aurreproiektua Jaurlaritzaren Kontseilura bidal daitekeela, onetsia izan dadin.

Eta hala ziurtatzen dugu, Gasteizen, 2019ko ekainaren 7an, jakin eta kontuan har dadin. Era berean, azaroaren 24ko 9/2004 Legearen 30.2. artikulua xedatzen duen betebeharra gogorarazi nahi dugu: azkenean onartzen den xedapen edo ebazpena Batzorde honi komunikatu behar zaio, Euskadiko Aholku Batzorde Juridikoaren antolamendu eta funtzionamenduaren Erregelamenduaren 34. artikulua xedatzen duen moduan eta epean (irailaren 12ko 167/2006 Dekretuaren bidez onetsi zen erregelamendu hori).

O. E.:

Jesús María Alonso Quilchano,
Idazkaria

Sabino Torre Díez,
Presidentea